

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M. KIR. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: TÁRSZERKESZTŐ:
DR. KOVÁCS JÓZSEF M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.
RAKOSI GYÖRGY M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK.

Kongresszusi tapasztalatok.

írta: VÉGHÉLY DEZSŐ, m. kir. postaműszaki főigazgató.

Beszámoló, amelyet a Szerző
a posta Jogász- és Mérnöktisztviselői Országos Egyesületében
1939. január 18-án tartott tagülésén olvasott fel.

Impressions au Congrès International des Télécommunications du Caire.
Par M. DEZSŐ de VÉGHÉLY, Directeur supérieur technique de poste.
L'auteur donne un compte rendu intéressant sur les choses qu'il a vues au
Congrès International des Télécommunications tenu l'année passée au Caire.

Most egy éve már útban voltunk harmadmagammal Cairó felé,
hogy ott Magyarország képviselőjében résztvegyünk a Távközlés Nemzetközi Egyesülete értekezleteinek ülésén.

1938 április közepén tértünk vissza. Elsősorban a hivatalos jelentésünket terjesztettük be felettes hatóságunknak, azután dr. Havas Ferenc és Erdöss Gyula delegátus társaim a Magyar Posta hasábjain is beszámoltak a postás társadalomnak a Cairóban végzett munkánkról.

Így csak az általam ígért szóbeli beszámoló maradt ilyen későre, amelyet tulajdonképen már az ősszel meg akartunk tartani. A szeptember hó folyamán beállott külpolitikai feszültség, később pedig a Hazánk történetében beállott izgalmas, de végeredményben örvendetes változás e terv megvalósítását erősen késleltette.

Ez a késedelem azonban a szakszempontokból nem jelent tényleges késést, mert kiküldött társaimmal már eleve abban állapodtunk meg, hogy e beszámolóm keretében csak azokról a tapasztalatokról

és élményekről emlékezem meg, amelyek a hivatalos jelentésbe nem illeszthetők ugyan be, de mégis elég értékesek ahhoz, hogy mint a kiküldetéssel kapcsolatban szerzett tapasztalatok egyénileg, sőt hivatalosan is hasznosíthatók legyenek.

A Távközlés Nemzetközi Egyesületének jelentősége a mai viszonyok között is állandóan nő. Tagja a világ majdnem minden egyes állama és azonkívül tanácskozási joggal bíró tagja az előbb említett üzletágakkal foglalkozó táviró-, távbeszélő-, illetőleg rádió-magántársaság. Tekintettel arra, hogy ezeken a tanácskozásokon dől el a következő ülésig minden üzleti, üzemi, kezelési és díjszabási kérdés, azért minden tagállam és vállalat igen nagy felkészültséggel és ennek megfelelően sokszor igen nagy létszámú küldöttséggel jelenik meg ezeken az üléseken.

Főként e tényeknek köszönhető, hogy a Távközlés Nemzetközi Egyesületének értekezletei mindig igen népesek. Cairóban is az értekezlet résztvevőinek száma a családtagokkal együtt megközelítette az 1000-t.

Tessék elképzelni azt a helyzetet, hogy a világ minden részéről összejön 1000 tanult, művelt, megközelítőleg egy társadalmi rétegből származó, ugyanazon szakmabeli ember, akik több, mint 2 hónapig élnek együtt; mennyit lehet ott tanulni, tapasztalni, mennyi minden olyan dologra jön rá az ember pillanatok alatt, ami nélkül ilyen nemzetközi társaságban tulajdonképpen érvényesülni sem lehet.

Elsősorban ezekről és magáról az értekezletről szeretnék az igen tisztelt Kartársaimnak képet adni, azután néhány helyszínen készült fényképfelvétellel a felejthetetlen benyomásokról szeretnék beszámolni, melyeket Egyiptom az utazókra már évezredek óta gyakorol.

Elsősorban a külsőségekkel kezdem. Már utazás közben megállapítható, hogy vonaton, hajón minden második ember az értekezletre utazik. Ez annál érdekesebb, mert útközben még senki nem viseli az értekezlet hivatalos jelvényét és mégis már önkéntelenül azzal a gondolattal száll be az ember a vonatba, hajóra, hogy titokban végig-végig méregetve útítársait osztályozza őket, hogy ez is az értekezletre utazik, ez pedig mégsem lehet tagja az értekezletnek. Csak az átszállásoknál, ahol az ember poggyászaival ismét összekerül, a poggyásról lelógó hivatalos jelzés mutatja, hogy legtöbbször még azok is az értekezletre utaznak, akikről egy fél nappal előbb már biztossággal megállapítani vélte, hogy ez mégsem lehet értekezleti kiküldött.

Útközben az ismerkedés az értekezletre utazók között még csak

szórványos, mert csak azok veszik maguknak a bátorságot, hogy az idegeneket a közös cél örve alatt megszólítsák, akiknek már többszörösen volt alkalmuk hasonló kiküldetésben résztvenni és így vihar-edzett konferencia-utasok. Amikor ez megtörténik, természetesen ez az illető úr már bemutatja a többi ismerősének az újonnan felfedezett értekezleti tagot. Tekintettel arra, hogy Cairóba hosszabb hajóút után érkezik az ember, a hajón az értekezlet tagjainak közel 80%-a már útközben összeismerkedik, egymást kifaggatják az őket legjobban érdeklő vitás ügyekben elfoglalt álláspontjukról, úgy hogy mire a hajó célhoz ér, a kiküldött a régi ismerősöket leszámítva is, igen sok új ismerősre, sőt baráttra tesz szert.

Az értekezlet ünnepélyes megnyitását megelőzően három-négy nappal a delegációelnököknek rendszeren már ülésük van kitűzve, sőt ez előtt az ülés előtt már bizonyos megbeszélések folynak az értekezletet összehívó és intéző államok vezetői között. Későbbi baráti viszony alapján megállapítottam, hogy egyes nagy államok képviselői már 8–10 nappal a konferencia megnyitása előtt megérkeznek, és így az elnöki ülések már meglehetősen rendszerben, előzetesen kidolgozott rendszer alapján folynak le. Ezekben az elnökségi értekezleteken folynak le azok a megállapodások, hogy az egyes főbizottságok és fontosabb albizottságok elnökei kik legyenek, úgyhogy az értekezlet korelnöke csupán az ünnepélyes megnyitó ülésen szerepel és ott terjeszti elő az értekezlet, továbbá a bizottságok és albizottságok elnökeinek és vezető tisztségeire jelölteknek névsorát, amelyet a díszülés nagy együttese rendszerint hozzászólás nélkül megszavaz.

Cairóban ez a megnyitó ülés a királyi operaházban zajlott le. A színpadon voltak elhelyezve az államok képviselőinek vezetői, a tagok a nézőtérben és a páholyokban, azonkívül a páholyokban foglaltak helyet az egyiptomi államnál bejelentett külföldi képviselők tagjai és az első földszinti páholyban ült fényes kíséretével Faruk egyiptomi király, akit megérkezésekor az egyiptomi himnusszal fogadtak s ennek végeztével az értekezlet korelnöke, Gneme, az olasz küldöttség vezetője ünnepélyesen üdvözölt. Erre Faruk király páholyában felállva, papírlapról olvasva, francia nyelven üdvözölte az összes államok képviselőit és az értekezlet megnyitására az engedélyt megadta, illetőleg a konferenciát megnyitottnak nyilvánította. Erre Gneme hódolatteljes szavakkal a királyi magas ténykedést megköszönte. Ezután Faruk király a himnusz hangjai után páholyából távozott és azután

történt az értekezlet tisztikarának választása. Az elnökül megválasztott Sabri pasa, egyiptomi közlekedésügyi miniszter, közölte a legközelebbi főbizottsági ülések sorrendjét, azután az ülést bezárta.

Ez a megnyitó ülés 1938 február hó elsején volt és ugyanaz nap este adta a közlekedésügyi miniszter az első díszebédet a Heliopolis Palace Hotelben, ahol tulajdonképen az értekezlet valamennyi ülését tartották.

Ez a díszebéd igen előkelő rendezésben és hangulatban folyt le. A jelenlévők mind frakkban, illetőleg nagyestélyi viseletben jelentek meg. Egyébként már itt kell megjegyezni, hogy az értekezletek ünnepélyes összejöveteleinek mindegyikén csak frakkban lehetett megjelenni; a szmokingot csak magánjellegű esti összejöveteleken lehetett látni, mert a délelőtti összejöveteleken viszont csak fekete zakó volt az elfogadott férfiviselet.

Meg kell emlékezni egy estélyről is, amit Faruk király adott a konferencia tiszteletére február 8-án. Erről azért emlékezem meg, mert európai embernek feltétlenül az 1001 éjszaka tündérmeséi elevenednek meg az emlékezetében ezeknek a láttára. Az a töméntelen kincs, fény és pompa, amit az egyiptomi udvar itt kifejtett, azt ma már csak Keleten lehet elképzelni. Ez az estély a királyi palotában zajlott le.

Cairóban két királyi palota van; az egyikben lakik az uralkodó, a másikban, az ú. n. Abdinban folynak a szertartások, ünnepélyek, estélyek, fogadások stb. Itt az Abdinban volt a király estélye is megtartva.

Faruk király a megnyitás előtt egy héttel nősült, úgyhogy február 8-án még csak kéthetes házas volt, s ezért az estélyen nem jelent meg, hanem unokabátyját bízta meg a helyettesítésével. Az estély úgy kezdődött, hogy a delegációk vezetőit a saját országa követe, vagy képviselője mutatta be a király helyettesítőjének. A bemutatás az országok alfabétikus sorrendjében történt. Engem Rudnay Lajos, Magyarország görög és egyiptomi követe mutatott be a király helyettesének, aki keztenyújtott és örömeinek adott kifejezést, hogy Magyarország is résztvesz az ülésen. Az értekezlet tagjai a királyi palota külön termében gyülekeztek ezen idő alatt, s azután az összes jelenlévők a királyi palotában lévő udvari színházban hallgatták végig a „Cid” két felvonását, amit arab nyelven adtak elő. Később tudtam meg, hogy ezt az előadást nemcsak mi nem értettük, akik arabul nem tudunk, hanem még az arabok sem, mert az arab irodalmi nyelv egészen más, mint

a közhasználatú arab nyelv, amit Egyiptomban nagyon kevesen ismernek. Ez az oka annak is, hogy a Cairaóban lévő arab nemzeti színház mindig üresen tátong, mert az arab irodalmi szépírók darabjaikat olyan nyelven írják, s a színészek olyan nyelven adják elő, amit az ottlakó arab nép nem ismer.

A színelőadás után az ezer vendégen felüli társaságot (azért ezrenfelüli, mert a külföldi diplomaták és a helybeliek közül is sokan meg voltak hívva) három nagy terembe vezették be, ahol, amilyen hosszú volt a terem, a falhoz közel, olyan hosszú nagy asztalokon embermagasságig művészien volt felhalmozva minden elképzelhető inyenc falat, az asztalok mögött pedig felállítva festői viseletben a kiszolgáló személyzet, de oly sűrűn egymás mellett, hogy vállakkal egymást érintették. Aki az asztalhoz lépett és bármire rámutatott, azt feltűnő ügyességgel és ízléssel szolgálták ki az ott álló királyi lakájok. Arról szó sem lehetett, hogy akármelyik vendégnek várnia kellett volna a kiszolgálásra.

Az ételek csupa aranyedényekben voltak festőien tálalva és még azok az édességek és nyalánkságok is, mint parfait, fagyalt stb. tányérkái mind színaranyból készültek és drágakövekkel voltak díszítve. A nagy termék padozata vastag, hatalmas szőnyegekkel volt beborítva. A műtárgyak tömegei ékesítették a palota minden zugát és a közben ügyesen beiktatott pálmakert, folyosók, remekül világított helyiségek s mindenütt felállított és sorfalat álló testőrlegénységgel a mesék országába vittek bennünket.

De, hogy visszatérjek magára az értekezletre, az ott szerzett benyomásokra, elsősorban is arról, emlékezem meg, ami engem legjobban meglepett.

Rögtön az első pillanatban észrevettem azt, hogy a Távközlés Nemzetközi Egyesületében a legfontosabb szerepet a távirások töltik be; hogy úgy fejezzem ki magamat, ők voltak az értekezlet mágusai. Utánuk jönnek, de messze utánuk a telefonisták és azután jönnek a rádiósok. De én úgy érzem, hogy a telefonisták még ezt a helyüket sem fogják tudni megőrizni, mert a rádiósok annyian vannak, hogy már számuknál fogva is hamarosan a telefon fölé fognak kerekedni. Ugyanis a rádióban nemcsak az állami vagy magánkézben lévő rádiótávirósok, hanem a rendőrség, csendőrség, katonaság, repülők, természetesen külön a kereskedelmi és katonai repülők, a hajózás, a meteorológia és a szórakoztató rádiósok mind együtt vannak, s változatlan erővel szeretnék a másik szolgálati ágat a világűr hullámaiból kirekesz-

teni, vagy legalábbis saját maguknak a másik rovására előnyöket szerezni. A rádiósok a sokféle szolgálati ág miatt még egy-egy államon belül sem tudtak nyugvópontonra jutni, de ami előbb-utóbb be fog következni, hiszen éppen a cairói értekezlet is ezen a téren nagy lépéssel vitte előre őket. Én úgy érzem, hogy a következő nemzetközi értekezletek ülésein már a rádió is a távbeszélő fölé fog kerülni.

Ha az ember meggondolja, ez természetes is, mert a telefon tulajdonképpen csak egy olyan földrajzi fekvésű világrésznek elsőrendű hírközlési eszköze, mint Európa, ahol az emberek életében a nap állása a munkaidőkben nem csinál nagy eltolódást, de ott, ahol együtt vannak és együtt tárgyalnak azok az államok, mint Cairóban is, ahol az egyik államban még éjszaka van, amikor a másik államban a munkaidő a csúcspontját éri el, ezeknél a távbeszélő sohasem töltheti be a távíró és a rádió szerepét.

A nemzetközi távközlési értekezleteken a tárgyalási rend és a rendszer igen jó. Minden kérdés a bizottságokban kerül tárgyalás alá. Amint az elnök észreveszi, hogy a tárgy olyan, amelynek tisztázása vagy végleges megoldása huzamos időt venne igénybe, rögtön annak a kérdésnek a megoldására, illetőleg a megoldásra alkalmas javaslat kidolgozására albizottságot, souscommissio-t küld ki. Ha pedig itt a souscommissio-ban folytatódik a főbizottságban előállott helyzet, akkor a souscommissio újabb albizottságot küld ki kevesebb állam képviselőivel és így tovább. A gyakorlati tapasztalat az, hogy végeredményben a legalsóbb bizottságban meghozott javaslattervezet 95%-ban továbbjut a felsőbb albizottságokba és végeredményben a plenáris elé is kerül, ahol néha még nagyobb vitára is kerülhet a sor, de ezeket rendszerint szavazás útján sikerül végérvényesen eldönteni. De ha a szavazás eredménye még sem elégít ki bizonyos államokat, akkor azután ezek az államok fenntartásokat, úgynevezett reserveket jelentenek be, amit ugyan általában nem vesznek szívesen, de mégis bizonyos fontos tárgysorozati pontoknál megtűrnek. Az értekezletnek ez a rendszere eredményezi azután, hogy az ülések ötödik-hatodik napján már 10—12 helyen folynak a megbeszélések, mert ha egy kérdést kiadtak valamelyik albizottságnak, az eredeti bizottság továbbfolytatja ülését a tárgysorozat következő pontjáról. Ezért is fontos az, hogy az egyes igazgatások küldöttsége mentől több tagból álljon, mert különben aligha jut hozzá, hogy a határozatok meghozatalánál befolyását eredményel érvényesíthesse. Az üléseken névsorolvasás nincs, hanem folytonos szavazás. Minthogy pedig a magyar küldöttség csak három

tagból állott, folyton egyik bizottsági teremből a másikba kellett szaladgálni, hogy a fontosabb szavazásokban résztvehessünk. Különbösen is az ilyen nemzetközi értekezleten való részvétel hihetetlen sok és állandó munkát jelent a kiküldöttekre nézve. Akárhány ülés zajlott is le naponként, annak jegyzőkönyvét másnap reggelig az ember sokszorosítva a szekrényében találja. A nap azzal kezdődött, hogy az ember ezeket átolvasta. E teendő lelkiismeretes vállalása felette fontos; a jegyzőkönyveket a francia küldöttség tagjai, természetesen francia nyelven készítik. Róluk pedig köztudomású, hogy a jegyzőkönyv szerkesztésébe erősen beleviszik a saját érdekeik képviselőjét. Ahol pedig nincsenek érdekelve, sokszor megszólaltatják az egyes államok iránti együtt- vagy ellenérzésüket is. Ha az esetlegesen észrevett és jogosan kifogásolható elírásokat már a reggel kezdődő ülésen az érdekelt igazgatás be nem jelenti, mivel minden ülés az előzőnapinál ülés jegyzőkönyvének hitelesítésével kezdődik, akkor a jegyzőkönyv végleges, és szövege úgy marad, ahogy azt a franciák eredetileg megszerkesztették.

Az értekezlet munkarendje azért is terhes, mert az ülések délelőtt 9-től folynak 1-ig, közben 10 perces megszakítással. Délután pedig 3-tól 5-ig és ekkor teaidő van, de igen sok bizottsági ülés még tea után is folytatódik. Szünet csak szombat délután és vasárnap van. Szombaton 1 órakor ül össze a következő hét ülésrendjét megállapító főbizottság. Itt van az értekezlet tulajdonképeni boszorkánykonyhája. Ide én a véletlen folytán úgy jutottam be, hogy a telefonfőbizottság elnöke kénytelen volt értekezlet közben visszautazni Svájcba s így a telefonbizottság elnöki tisztjét — mint e bizottság eredetileg megválasztott alelnöke — az értekezlet hátralévő idejére nekem kellett betölteni, és így a telefonbizottságot a szombati 1 órás értekezleteken is én képviseltem. Érdekes volt itt megfigyelni, hogy az egyes kedvezményezett bizottságoknak akárhányszor milyen kedvezően szabják meg az egyes ügyek tárgyalására szánt időt; viszont voltak egyébként igen fontos és nagy érdeklődést kiváltó ügyek, amelyeknél valóságos közelharcot vívtak az érdekeltek, hogy a komoly tárgyalásra elengedhetetlenül szükséges további egy-két órás üléshez a főbizottság a szükséges időt engedélyezze. Itt a főhangot a doyen, mint Olaszország fődelegátusa, Gneme vitte. Szombaton délután már megjelent a fekete táblán az első példánya a következő heti munkarendnek, ami úgy nézett ki, mint egy középiskolai tanrend, a nap minden délelőtti és délutáni órája besorozva az ülések szerint. Érdekes volt megfigyelni, hogy azok, akik kint a nyilvánosság előtt harcos ellenfeleknek mutatták magukat, itt az el-

női értekezleteken a legnagyobb barátságban voltak és viszont, akik kint barátkoztak, az elnöki bizottságban alig hagyták egymást élni. Ennek az oka részben az volt, hogy egyesek siettetni akarták a tárgyalási rendet, míg mások félően vigyáztak arra, hogy a szabályzat és ügyrend minden egyes pontja a legszigorúbban be legyen tartva. Idő szempontjából legnagyobb igényűek voltak a rádiósok és a távirda tarifa bizottság.

Többször említettem már, hogy az értekezleten igen sok a munka, nagy az elfoglaltság és a befogottság. Ezért is igen előnyös lenne még nekünk is, akik kénytelenek vagyunk ezeknél a fontos nemzetközi értekezleteknél is a takarékosági szempontok legmesszebbmenő érvényesítésére, az ilyen üléseken nagyobb létszámmal megjelenni. Különösen fontosnak és célravezetőnek tartanám egész fiatal, nyelvismerő kartársaknak a delegáció tagjaiként való kiküldetését. Ez két szempontból lenne kívánatos. Ez esetben ugyanis az ott folyó munkából nagyobb mértékben is ki lehetne venni a részüket; de másodszer azért is, hogy már fiatalon képződjenek ki olyan kartársak, akik a gyakorlat révén nagyobb gyakorlatot szereznek ebben a nemzetközi szolgálatban, mert odakünn nagyon sokat számít már az is, hogy ki, hányadszor vesz részt ilyen nemzetközi értekezleten, kit, hogy ismernek és kinek mennyi barátja van már az értekezleten résztvevők sorában.

Különbben is az a benyomásom, hogy az egyes államok a külképviseleti szolgálatot ma már nem csupán követségeik útján bonyolítják le, hanem az ilyen szakértekezleteken, konferenciákon, kongresszusokon, gazdasági és egyéb vonatkozású, sőt még tudományos téren is, a delegációkat a külpolitikai szolgálatuk rendelkezésére bocsátják. Láttam azt a szoros kapcsolatot, amit egyes nagy államok küldöttei az ott lévő képviselőkkel fenntartottak és azt az összmunkát, amit eközben kifejtettek.

Mert az ilyen értekezleten a világpolitika összes szőnyegen lévő kérdései valahogyan szakszempontból is szőnyegre kerülnek. A spanyol polgárháború, a mandzsukói kérdés és az ezzel kapcsolatos kínai-japán háború, az Anschluss, a világ pénzügyi politikai kérdései, az aranyvaluta stb., mind-mind bizonyos formában Cairóban is sorra került.

Más államok úgy képezik ki erre a szolgálatra alkalmazottaikat, hogy három-négy évig Párizsban vagy Franciaország valamelyik egyetemén 3-4 évig taníttatják őket. Ezt onnan tudtam meg, hogy az egyes igazgatásoknak a francia iskolákat és francia egyetemeket végzett kül-

döttei baráti vacsorát rendeztek éppen abban a szállodában, amelyikben én laktam és azon legalább 200-an vettek részt, és ott láttam Kelet-Európa és a Balkán-államok minden egyes képviselőjét és azonkívül az északi államokból többeket.

Az is igen érdekes, hogy azok az államok, amelyek fennhatóság alatt állanak, de külön távközlési berendezéseik vannak, milyen szívos és kitartó harcot vívnak azért, hogy ezeken az értekezleteken önálló lehessenek, aminek a jele az, hogy szavazati jogot kapnak. A cairói értekezleten pl. Szíria és Libanon képviselői mentek el a végsőkig, hogy a szavazati jogukat és ezzel önállóságukat megkaphassák, de az ennek tárgyalására kiküldött souscommissio javaslata alapján nem lehetett nekik megadni, mert a védnökség határideje még nem járt le, és így felségjoguk nem volt kétségtelennek minősíthető. Ebben a küzdelmükben még reánk magyarokra is hivatkoztak, akiknek az Osztrák-Magyar Monarchia fennállása idejében szintén volt a távirida egyesületben szavazati jogunk.

Egyik beszámolóim alkalmából, már említettem, mint érdekességet, hogy a nemzetközi érintkezésben milyen fontos a delegátusok neveinek a megtanulása. Ha valaki nevén köszönti delegátustársát, egészen bizonyos, hogy az illető szintén kötelességének tartja a megszólítójának nevét megtanulni. Ebből azután a személyes kapcsolatok elmélyülése könnyebben előállhat, de az bizonyos, hogy mindegyik félnek jölesik a baráti figyelmességnek ez a jele.

Még igen sok érdekes megfigyelésről lehetne beszámolni, amit egy ilyen nemzetközi tárgyalás nyújt. De nem akarok visszaélni kartársaim szíves figyelmével, mert már csak két érdekes dologra akarok rámutatni.

A cairói konferencián az angol nyelvet használók száma messzemenne felülmultra a francia nyelvet használók számát, míg a német nyelvvel egyáltalában alig lehetett boldogulni. Németül a svájciakon és egy-két északi államon kívül senki sem beszélt. A hivatalos nyelv a francia volt és a franciák féltékenyen vigyáztak arra, hogy ezen a téren valami sérelem nyelvüket ne érje. Még abban is a francia nyelv megtámadását látták, hogy egy amerikai javaslattal kapcsolatban, mely arról szólt, hogy az angolnyelvű államok költségére a nemzetközi iroda fordítsa le angolra a jegyzőkönyveket, hogy így az angolul beszélő államok nyugodtak lehessenek az iránt, hogy az angol fordítás hitelesen felel meg a francia szövegnek, még ebbe sem mentek bele, hanem szervezték az államokat a javaslat elvetése érdekében, mert

ebben is a francia nyelv kikezdését és a detronizálásának előjeleit látták. Az bizonyos, hogy a franciák rengeteget is áldoznak azért, hogy a hivatalos nyelv a francia maradhasson, mert mindennap egész éjjel, hajnali 4—5 óráig dolgoztak szakadatlanul azért, hogy a francia nyelvű jegyzőkönyvek reggelre mindig rendelkezésre álljanak.

A másik érdekes dolog, amiről még meg akarok emlékezni, az, hogy a konferencia vége felé milyen ideges állapotot vesz mindenkin erőt. Mindenki találgatja, hogy vajjon mi lesz az a bomba, amit a konferencia vége felé valamelyik állam az értekezlet anyagába vet, azzal a célzattal, hogy vagy a konferencia idejét mérhetetlenül kinyújtsa, vagy pedig az eddig végzett munka eredményét kockáztassa. Ezeket a bombákat azért vetik mindig a konferencia vagy kongresszus végén a vitába, mert a konferencia vége felé már ritkulnak a sorok, s azért, aki államát teljes eredménnyel óhajtja képviselni, annak bizony ki kell várni a konferencia végét és legfeljebb csak a formalitásokról maradhat el.

Azt hiszem, már talán elég izelítőt is adtam egy ilyen nemzetközi értekezlet életéből. Befejezésül néhány szóval még arra akarok reámutatni, hogy az 1938. évi cairói nemzetközi táviró-, távbeszélő- és rádióközlési értekezletek nemcsak külsőségeikben és résztvevőik nagy számában, hanem azok személyeinek előkelőségében, valamint a folytatott tárgyalások jelentőségében és eredményében is kifejezésre juttatták azt a kiváló szerepet, amelyet a távközlés modern üzemei, a táviró, távbeszélő és rádió az egész világon betöltenek. Ezt a fontosságot ezek a nagyszerű hírszolgálati üzemek főleg annak a tüneményes gyorsaságnak és pontosságnak köszönhetik, amelyre az alatt a néhány évtized alatt tökéletesedtek, amióta működésükkel az emberiség szellemi közlekedésének rendelkezésére állanak. Az a teljesítmény, amit e téren legújabbán felmutatnak, egyenesen a varázslattal határos s ezért jelent e hármas üzemnek az egész világra kiterjedő hálózatát megszemélyesítő Távközlés Nemzetközi Egyesülete már valóságos kulturális világhatalmat. Minden állam és minden e szakmában működő magántársaság ezért semmiképen sem mulasztaná el, hogy e kulturális világhatalom ötvenként tartani szokott értekezleteiről lemaradjon, sőt az államok és társaságok versenyeznek egymással abban, hogy e kongresszusokon minél méltóbb módon képviseltessék magukat.

Ezek a fontos szempontok avatták a cairói nemzetközi értekezletet is világeseményé. A magyar küldöttség tagjai, amikor Egyiptom klasszikus földjére léptek, és a tárgyalóasztalok mellett ebben az elő-

kelő nemzetközi társaságban helyet foglaltak, legjobb tudásukkal és a legodaadóbb munkakészséggel igyekeztek ebbe a világeseménybe bekapcsolódni, hogy hazájuk érdekeiért és a nemzetközi hírszolgálat nagy ügyéért minél több és mentől jobb eredménnyel dolgozhassanak.

A feladójegyzék szerepe a posta felvevőszolgálatának megkönnyítésénél.

írta: Dr. BELUS MIHÁLY, postatanácsos.

Emploi des carnets de dépôt pour faciliter les opérations du guichet. Par M. le Dr. MIHÁLY BELUS, Conseiller de poste. En Hongrie, l'utilisation des carnets de dépôt fut introduit, en 1878, par un arrêté ministériel. Au début, les carnets n'étaient admis que pour les colis postaux; plus tard, ils pouvaient être également employés pour les autres envois postaux. L'emploi des carnets n'était jamais obligatoire pour les usagers. Cependant, les bureaux de poste ont été tenus d'attirer l'attention des usagers effectuant le dépôt de plus de 20 envois à la fois, sur les avantages des carnets de dépôt. S'ils refusaient tout de même d'utiliser les carnets, le bureau de poste avait le droit de leur indiquer l'heure de la moindre affluence de la journée pour le dépôt en nombre. Le Règlement postal, édité en 1925, a prescrit que les usagers qui déposent par jour régulièrement plus de 5 objets recommandés, plus de 3 colis postaux ou plus de 10 mandats-poste à la fois, à moins qu'ils ne désirent pas faire usage des carnets, doivent présenter leurs envois pour le dépôt aux heures où ils n'entravent pas les opérations du guichet.

Le Règlement postal actuellement en vigueur (édition de 1933) n'a prescrit l'emploi des carnets que pour les colis ou mandats-poste si le nombre de ceux-ci est supérieur à 10. Les carnets ne sont plus exigés pour les autres objets. Cette facilité a pu être accordée aux usagers par suite de la simplification des opérations du guichet. C'est que l'Administration hongroise a adopté, en 1927, le système de faire établir par les expéditeurs le bulletin de dépôt des colis à destination de l'intérieur et celui des objets recommandés. En même temps, l'enregistrement des colis ordinaires a été simplifié. Le registre de ces colis ne sert actuellement que pour l'inscription des numéros d'enregistrement et de la mention en abrégé du fait si le colis est affranchi ou non. En ce qui concerne les envois recommandés, l'enregistrement se limite aux numéros d'ordre des étiquettes de recommandation utilisées. Malgré la simplification apportée dans l'enregistrement des colis ordinaires et des objets recommandés, les carnets de dépôt doivent comporter les données détaillées des envois (adresse, lieu de destination, poids etc.). La question se

pose donc à savoir s'il ne serait pas possible d'appliquer les simplifications de l'enregistrement pour les dépôts au moyen des carnets des colis ordinaires et des objets recommandés.

A posta a könyvelt küldemények feladását a feladóval szemben írásban ismeri el. Ez az írásbeli elismerés általában a feladóvevényen történik. Tömeges feladás esetében azonban minden egyes küldeményről külön-külön feladóvevény kiállítása a felvételt igen hátráltatta, ennél fogva a posta egyrészt a felvétel gyorsítása, másrészt a közönség megvárakoztatásának lehető elkerülése végett az egyszerre nagyobb számban feladásra kerülő küldeményeknek feladójegyzékkel való feladását rendszeresítette. Ennél a feladásnál a feladó az egy alkalommal postára adott küldeményeket — cím, rendeltetési hely, érték, súly stb. — adatokkal jegyzékbe foglalja és a felvevő postahivatal a küldeményekről nem állít ki külön-külön feladóvevényeket, hanem az átvételt a feladójegyzéken ismeri el. Nyilvánvaló, hogy ez az eljárás a felvételi szolgálatot igen megkönnyíti és a feladók kiszolgálását meggyorsítja. A feladójegyzék egyébként minden tekintetben azonos érvényű a feladóvevénnyel és a küldemények felett való rendelkezés, valamint felszólalás annak alapján épúgy történik, mintha a küldemény átvételének elismeréséről feladóvevényt adtak volna.

A feladójegyzék használatát a m. kir. postánál 1878. év november hó 1-től az 1878. évi október hó 29-én kelt 25.720. sz. földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet rendszeresítette. A postaigazgatóságokhoz intézett ez a rendelet a feladójegyzékkel való feladást csak a kincstárilag kezelt postahivataloknál engedte meg, azoknak a feladóknak, akik rendszerint egy alkalommal több küldeményt adtak postára.

Jegyzékkel eredetileg csak 200 forint értékig terjedő csomagokat lehetett feladni, pénzesleveleket és 200 forint értéket meghaladó csomagokat ellenben nem.

A feladójegyzék használatánál a feladó maga tartozott a könyvelt küldeményét mérlegelni és mind a csomagon, mind a szállítólevélen a súlyt tisztán és olvashatóan feltüntetni. A feladójegyzéket szintén a feladónak kellett 2 példányban kiállítani; a feladójegyzék egyik példánya feladóvevényül szolgált, a második példánya a felvevőkönyvet (Strazzát) pótolta, tehát a feladójegyzékkel feladott könyvelt küldeményeket már e feladási rend bevezetésénél sem kellett egyenként a felvevőkönyvbe beírni, hanem csupán sommásan, azaz a feladó nevének, az átvett küldemények darabszámának és a fizetett frankóösszegnek

(bérmentesítési díjnak) feltüntetésével. A feladójegyzék használatánál tehát a posta mentesül a feladóvevény kiállításával, valamint a feladott csomagok felszerelésével és könyvelésével járó munka nagy részétől.

Az idézett alaprendeletet tanulmányozva, az tűnik fel, hogy ez a rendelet a feladójegyzék használatát a feladókra nézve nem tette kifejezetten kötelezővé. A kincstári postahivataloknak szóló rendelet kiemelte, hogy azokra a feladókra nézve, akik rendszeresen vagy huza-mosabb időn át egyszerre több küldeményt adnak postára, nem lehet terhes az a rendelkezés, amely a könyvelt küldemények felvételének gyorsítása végett a feladójegyzék kiállítását a feladóra hárítja át. A postahivatalok tehát ilyen feleket a feladójegyzék használatára nézve kellőleg világosítsák fel, a szükséges nyomtatványokkal lássák el és azok mikénti kitöltését magyarázzák meg. Amennyiben pedig egyik vagy másik érdekelt feladó vonakodnék a posta kérelmének eleget tenni, avagy a feladójegyzéket ismételten rendetlenül és hibásan állítaná ki, annak küldeményeit a postahivatalok kötelesek továbbra is egyenként, tehát feladóvevény kiállításával felvenni; de az ilyen feladó nem igényelheti azt, hogy küldeményei a legközelebbi postával indíttassanak el és tartozik tömegesen feladni szándékolt küldeményeit olyan időben postára hozni, amikor az egyes feladók küldeményeinek felvételét nem hátráltatja.

A feladójegyzék használatára vonatkozó eme rendelkezéseket az 1888. évben megjelent Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat IV. rész (Kocsiposta) 61. §. 1. pont, 2. bekezdésében már megtaláljuk.

A feladójegyzék használata a gyakorlatban igen jól bevált és mivel tömegesen nemcsak csomagot, hanem másféle ily könyvelt küldeményt is adtak fel, a felvétel meggyorsítása, illetőleg a közönség jobb kiszolgálása érdekében, a feladójegyzék használatát rövidesen más küldeményfajokra is ki kellett terjeszteni.

A feladójegyzék használatának a csomagokon kívül egyéb küldeményekre, továbbá használatának a postamesteri hivatalokra való kiterjesztését a P. R. T. 1891. évi 6. számában megjelent 68.074/1890. sz. rendelet tartalmazza. Az idézett rendelet szerint a feladójegyzék használata folytatólag rendszeresített az ajánlott leveleknél, a csomagoknál 400 korona értékig, a postautalványoknál és pénzesleveleknél 1000 K-ig.

A feladójegyzék használatát a feladókra nézve ez a rendelet sem tette kifejezetten kötelezővé, azonban a hivataloknak elrendelte, hogy azokat a feladókat, akik naponta 20 darabnál több egyfajta külde-

ményt adnak fel postára, és feladójegyzéket nem használnak, figyelmeztessék a feladójegyzékekkel való feladás előnyeire azzal, hogy feladójegyzék használata nélkül könyvelt küldeményeiket csak a nap olyan szakában hozhatják postára, amelyben a tömeges feladás által más feladókat nem hátráltatnak.

A feladójegyzék használatának kiterjesztésére vonatkozó ezeket a rendelkezéseket az akkor érvényben volt Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzatokba is felvették.*

A feladójegyzék használata terén később csupán a feladásra kerülő küldemények darabszámának újabb szabályozásával történt változás. A feladójegyzékeknek a használatára ugyanis a feladókat a postahivatalok csak akkor kérhették fel, ha a feladásra kerülő küldemények darabszáma 20-nál több volt. Ez a darabszám a gyakorlatban túlmagasnak bizonyult; ezért rövidesen kívánatosná vált a feladójegyzék használatának már kevesebb darabszámú küldeményeknél való előírása is. E tekintetben a P. R. T. 1906. évi 30. számában megjelent 43.325/1906. sz. rendelettel történt intézkedés, még pedig oly értelemben, hogyha az egyszerre feladásra kerülő ajánlott és pénzküldemények darabszáma 5-nél, illetve szállítóleveleknél 3-nál több, a feladót feladójegyzék használatára kellett felhívni. Ha a feladó ezt megtenni vonakodott, a postahivatal részére oly alkalmas időpontot jelölt ki, amikor a felvétel mások sérelme nélkül, jegyzék nélkül is eszközölhető volt.

A feladójegyzékekkel történő feladásnak a postára nézve előnyös volta a használat további kiterjesztését tette indokolttá. A további lépés az volt, hogy a feladójegyzék használatánál fennállott értékkorlátozást megszüntették. Az erre vonatkozó rendelkezést a P. R. T. 1907. évi 21. számában megjelent 20.420. sz. rendelet tartalmazza. Az idézett rendelet megengedte, hogy a feladójegyzéket használó felek, a tömegesen feladni szándékolt könyvelt küldeményeiket az érték korlátozása nélkül, feladójegyzék mellett adhassák postára. E rendelet a feladójegyzékek használatát ismét csak azoktól a feladóktól kívánta meg, akik egyfajta küldeményekből rendszerint egy alkalommal 20 darabnál többet adnak postára, azonban azzal a megszorítással, hogy ezeknek a fel-

*) 1896. évi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat I. rész (Levélposta) 12. §. 3. p. 3. bek., II. rész (Postautalványok) 1. §. 12. p. 2—3, bek., IV. rész (Pénzeslevelek, értékdobozok) 10. §. 4. p. V. rész (Nemzetközi postacsomagok) 14. §. 3. p. VI. rész (Belföldi csomagok) 14. §. 4. p. — 1901. évi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat I. r. I. szak. (Levélposta) 11. §. 4. p., II. szak. (Postautalványok) 1. §. 15. p. 2. bek. II. rész (Csomagok és pénzeslevelek) 14. §. 4. p.

adóknak olyan esetben is feladójegyzéket kellett használni, amikor a feladásra kerülő küldeményük darabszáma 20-nál kevesebb volt, de a feladott ajánlott és pénzküldemények darabszáma az 5-öt, illetőleg a szállítóleveleké a 3-at meghaladta. Ez a rendelkezés az előző évi rendelettel szemben a felekre nézve bizonyos enyhítést jelentett, mert a feladójegyzék használatát csak a rendszerint feladójegyzéket használó feladókra rendelte el, az ajánlott és pénzküldeményeknél 5, a szállítóleveleknél pedig 3 darabszámon felül, míg azokat a feladókat, akik rendszeresen feladójegyzéket nem használtak, a feladójegyzék használatát csak 20 darabon felüli feladásnál kívánta meg.

A feladójegyzék használata terén az 1925. évben kiadott Postaüzleti Szabályzat a darabszámot illetőleg újabb megállapítást tett. Nevezetesen kimondotta, hogy azok a magánfelek, akik rendszerint naponta 5-nél több ajánlott levelet, vagy 3-nál több csomagot adnak fel, úgyszintén azok, akik rendszerint 10-nél több postautalványt hoznak feladásra, ha feladójegyzéket használni nem akarnak, küldeményeiket a napnak csak oly szakában adhatják postára, amikor a tömeges feladással más feleket nem hátráltatnak. (Postaüzleti Szabályzat 66. §. 3. p.) Amint látjuk, az 1925. évi Üzletszabályzat a feladójegyzékek használatát minden tömeges feladótól megkívánta és a feladásra kerülő küldemények darabszámát elég alacsony számban állapította meg.

A ma érvényben lévő (1933. évi kiadású) Postaüzleti Szabályzat a tömeges feladásra, illetőleg a jegyzékek használatára vonatkozólag a következőképen rendelkezik: „Akik ajánlott levélpostai küldeményeket, értékleveleket, postautalványokat és csomagokat nagyobb mennyiségben adnak fel, feladóvevények helyett feladókönyvet, illetőleg feladójegyzéket használnak. Azok, akik naponként rendszerint 10-nél több csomagot vagy postautalványt hoznak feladásra, és feladójegyzéket használni nem akarnak, küldeményeiket a napnak csak oly szakában adhatják postára, amikor a tömeges feladással más feleket nem hátráltatnak. Ezt az időpontot a postahivatal vezetője jelöli ki.“ (A. 1. Szab. 63. §. 2. p.)

A ma érvényben lévő szabályok — ellentétben az előbbi rendelkezésekkel — a feladójegyzékek használatánál a küldemények darabszámát csak a csomagoknál és a postautalványoknál írják elő számszerűleg és csak ezeknél kívánják meg az előírt darabszámon felül a feladójegyzék használatát, míg a többi könyvelt küldeményeknél a feladó tetszésére bízzák, hogy tömeges feladás esetében használ-e feladójegyzéket vagy sem. Ha megvizsgáljuk, hogy a jelenlegi szabályok az

előbbiekkal szemben a feladójegyzékek használatánál miért hoztak enyhítést, megállapíthatjuk, hogy ennek oka az egyes küldemények felvételénél időközben elrendelt kezelési egyszerűsítésekkel van összefüggésben.

A feladójegyzék szerepe, amint már fentebb említettük, kettős: egyrészt a felvétel gyorsítása, másrészt a közönség megvárakoztatásának a lehető kiküszöbölése. Ezt a célt a posta, a tömeges feladásoknál a feladójegyzék rendszeresítésével teljesen elérte. A posta a feladójegyzék kezelése terén az idők folyamán mindazokat a változtatásokat és kiterjesztéseket, amelyekre a szolgálat érdekében szükség volt, megtette. A feladójegyzék használata terén tehát az utóbbi időben már csak a feladójegyzékkel feladásra kerülő küldemények darabszámának a megállapításában történt változás. Egyébként a feladójegyzék rendeltetése és kiállítása változatlan maradt. A feladójegyzék rendeltetését illetőleg változással a jövőben sem számolhatunk, mert a feladójegyzék rendeltetése mindig egy és ugyanaz, nevezetesen a feladóvevény pótlása. Viszont a feladójegyzék kiállításánál egyrészt időközben az egyenként feladott küldeményeknél történt kezelési változásokra, másrészt a racionalizálási szempontokra bizonyos mérvű változásnak még meg van a lehetősége. Mielőtt azonban erre rátérnénk, foglalkoznunk kell az egyes (nem tömegesen feladott) küldemények felvételével kapcsolatban az időközi változások során előállt helyzettel.

A posta felvételi szolgálatának zavartalan ellátását ugyanis nemcsak a tömeges feladások, hanem az egyenként feladásra kerülő küldemények forgalmának állandó emelkedése is kérdésessé tette, s így a postának megoldást kellett keresnie arra, hogy az egyes küldemények feladása okozta torlódásokat miként küszöbölje ki, illetőleg a küldemények feladását miként könnyítse meg.

Ezt egyrészt akként oldotta meg, hogy a feladóvevények kiállítását általában a feladó kötelességévé tette, másrészt, hogy felvett küldemények könyvelésénél egyszerűsítéseket vezetett be. Ezek az egyszerűsítések különösen a belföldre szóló csomagok és bárhova szóló ajánlott levelek felvételénél voltak jelentősek.

A P. R. T. 1927. évi 50. számában megjelent 11.809/1927. számú rendelet a belföldi forgalomban váltott sommás, betét- és kézicsomagokhoz ragszamos és feladóvevényyszelvényes szállítóleveleket rendszeresített. E rendelet szerint a feladó a szállítólevél kiállításával egyidejűleg a feladóvevényt is kiállítja. A posta tehát mentesült a feladóvevény kiállításával járó munkától. A feladóvevény kiállításának a feladókra való áthárításával azonban a felvétel gyorsításának a kérdése

még nem oldódott volna teljesen meg, mert az egyes küldeményeket még mindig összes adataikkal könyvelni is kellett. Tehát a könyvelésnél is egyszerűsítéseket kellett keresni. Ezt a kérdést is megoldották azzal, hogy a belföldre szóló sommáscsomagok felvételénél a felvevőkönyvet megszüntették és a helyette rendszeresített „Felvevőjegyzékbe” a feladott csomagokat többé nem az összes adatokkal (cím, rendeltési hely, súly stb.), hanem csupán a ragszámmal és a bérmentesített, illetve bérmentetlen feladást jelző „b”, illetőleg „p” betűvel tartották nyilván. Természetesen ezzel az egyszerű eljárással az egyenként feladott csomagok könyvelése sokkal rövidebb idő alatt történt, mint a múltban.

Az egyenként feladott küldemények felvételének gyorsítására azonban nemcsak a csomagoknál, hanem az ajánlott küldeményeknél is szükség volt. Éppen ezért a posta a csomagoknál szerzett tapasztalatok alapján az ajánlott küldemények felvételének egyszerűsítését is vizsgálat tárgyává tette. Kísérletképpen a posta először a kincstári és kincstári postahivatalok székhelyén működő postamesteri hivataloknál vezette be azt az eljárást, hogy a feladók ajánlott küldeményeikhez feladás előtt a postahivatalokban ingyen kapható feladóvevényt állítsanak ki és az ajánlott küldeményeiket a kiállított feladóvevényvel adják át a felvevő tisztviselőnek. (L.: a P. R. T. 1929. évi 10. számában megjelent 53.503/1929. sz. rendeletet.)

Az ajánlott leveleknek a feladó által előre kiállított feladóvevényekkel való postára adása a gyakorlatban jól bevált és ezért a posta ezt az eljárási módot a P. R. T. 1930. évi. 14. számában közzétett 68.133/1930. sz. rendelettel minden postahivatalnál történő feladásra kötelezővé tette.

Az ajánlott leveleknek feladó által előre kiállított feladóvevényekkel való postára adásával együtt járt a felvett ajánlott küldemények könyvelésének a megváltoztatása is. A változás itt nagyobb volt, mint a csomagoknál, mert az ajánlott küldeményeknek a felvételkor való egyenkénti nyilvántartása, illetőleg könyvelése teljesen megszűnt. A felvett ajánlott küldeményeket ugyanis csupán a felvételnél felhasznált ajánlási ragszámok egyenlegszerű nyilvántartásával veszik számba.

Az előadottak után nyilvánvaló, hogy az egyenként feladott csomag és ajánlott küldemények feladásánál életbeléptetett nagymérvű egyszerűsítések után a postának a feladójegyzékek használatára vonatkozó szabályait is enyhítenie kellett. Mert tévedés volna azt hinni, hogy a feladójegyzék szerepe az egyes küldemények feladásának a megköny-

nyítésével megszűnt. Az egyes feladásoknál ugyanis a külön kiállított feladóvevény adatainak a küldeménnyel való egyeztetése, valamint minden egyes feladóvevénynek a felvevőtisztviselő aláírásával és keletbélyegzőjével való ellátása még mindig több munkával jár, mint a feladójegyzékbe foglalt küldemények adatainak felülvizsgálása, a feladójegyzék lezárása, továbbá a felvevő aláírásával és keletbélyegzővel való ellátása. Azonkívül a csomagok könyvelésénél a feladójegyzék használatával még mindig könnyebb a nyilvántartás, mint az egyes küldeményeknél, mert az egyes küldeményeknek a ragszámát a felvevőjegyzékbe mind be kell írni, ellenben a feladójegyzékkel feladott csomagoknál csak az első és az utolsó ragszámot. Az ajánlott leveleknél, akár egyes, akár tömeges feladásról is van szó, tulajdonképpen könyvelésről ma már nem beszélhetünk, mert az ajánlott levelek nyilvántartása csupán a felhasznált ragszámok egyenlegezéséből áll.

Amint az előadottakból látjuk, az egyes küldemények feladásánál bevezetett újítások a belföldre szóló csomagok könyvelését igen egyszerűvé tették, az ajánlott küldeményeknél pedig úgyszólván megszüntették. Ezek az egyszerűsítések a tömeges (feladójegyzékes) feladás könyvelésénél változást nem jelentettek és a feladójegyzék kiállításánál sem történt változás. Amint már fentebb említettem, a feladókna a feladójegyzéket két teljesen egyező példányban kell kiállítani, még pedig azért, mert az egyik példány feladóvevényül, a másik pedig felvevőkönyvül szolgál. A feladójegyzék feladóvevényül szolgáló példányának természetesen a küldemény összes adatait kell tartalmaznia. A második példánynak ellenben tulajdonképpen csak azokat az adatokat kellene tartalmaznia, mint amilyen adatokra a könyvelés szempontjából szükség van. Ma ugyanis az a helyzet, hogy a szóbanforgó küldeményeknél az egyes feladásokat csak ragszám szerint, a tömeges (feladójegyzékes) feladásokat pedig tételesen tartják nyilván. Minthogy a posta az egyenkint feladott belföldre szóló csomagoknál és a bárhová szóló ajánlott levelek felvételénél a tételes nyilvántartást megszüntette, nem indokolt ugyan e küldemények csoportos feladásánál a tételes nyilvántartás fenntartása. Éppen ezért felesleges a feladójegyzék második példányán a küldemények összes adatait felvenni, hanem elégséges volna a ragszámok és a bérmentesítési adatok feltüntetése. Miután a posta a gyakorlatban ma már nem helyez súlyt a sommásan kezelt csomagok és ajánlott küldemények minden adatának a felvételtől kezdődő tételes nyilvántartására, önkéntelenül előtérbe tolu az a kérdés, vajjon időszerű-e ma a sommás könyvelt küldemények tömeges feladásánál

használt feladójegyzék másolati, tehát két példányban való kiállításához még mindig ragaszkodni akkor, amikor az egyenként feladott számos csomagoknál és ajánlott küldemények felvételénél a magyar posta a küldemények adatainak részletes nyilvántartásáról ma már lemondott. Amely pillanatban a kérdésre igennel felelünk, megnyílik a lehetőség a feladójegyzékkel történő tömeges feladás eljárásának folytatásos egyszerűsítésére.

A közvetett postai kézbesítés jogi természete.

Irta: Dr. TORDY GÉZA, m. kir. postasegédtitkár, ügyész.

La nature juridique de la remise postale indirecte. Par M. le Dr. GÉZA TORDY, Aide-Secrétaire de poste dans le service contentieux. Il s'agit d'une remise indirecte lorsqu'un envoi est livré — par un motif quelconque et sans autorisation, expresse du destinataire — à une tierce personne étant en rapport avec le destinataire. La question se pose à savoir si la personne prenant livraison de l'envoi doit être considérée comme mandataire de la poste ou bien comme fondé de pouvoir du destinataire. Pour pouvoir répondre à cette question, l'auteur esquisse la discrimination juridique entre un mandat et une autorisation. De son avis, la personne en cause devrait être regardée comme le fondé de pouvoir présumé du destinataire. Elle est la représentante de celui-ci. En vue de faire ressortir mieux la qualité du réceptionnaire de l'envoi et sa responsabilité, il y aurait lieu d'apporter quelques modifications dans les dispositions respectives du Règlement postal.

A postára szállítás végett feladott küldemények kézbesítésének különféle módjait és feltételeit a Postaüzleti Szabályzat III. része állapítja meg. A Postaüzleti Szabályzatnak ez a része két szakaszra oszlik. Az első szakasz a kézbesítésre vonatkozó általános rendelkezéseket tartalmazza, míg a második szakasz a különleges kézbesítés eseteit és az azokra vonatkozó kézbesítési szabályokat öleli fel. A közvetett kézbesítés az általános jellegű kézbesítéssel szemben különleges kézbesítési mód s így ennek a kézbesítési módnak feltételeit a Postaüzleti Szabályzat a III. résznek második szakaszában tárgyalja.

A Postaüzleti Szabályzat 93. §. 1. pontja szerint a közvetett kézbesítésnek az a lényege, hogy olyan esetekben, amikor a címzett különleges helyzete vagy egyéb körülmények miatt a rendes kézbesítés ne-

hézségekbe ütközik, a posta — hacsak a címzett a kézbesítés ilyen módja ellen írásban nem tiltakozik, — külön meghatalmazás nélkül a címzett helyett a címzettel bizonyos vonatkozásban lévő személynek kézbesít, aki a küldeményeknek a címzethez való juttatását felelősséggel vállalja.

A Postaüzleti Szabályzatnak ebből a rendelkezéséből, továbbá az idézett paragrafus 3. pontjában foglalt abból a szabályból, hogy „Ha a közvetett kézbesítést magánszemélyek végzik, a posta megítélésétől függ, hogy azt biztosíték letételéhez kösse“, végül az 5. pont c) 2. bekezdésében használt „közvetett kézbesítésre kijelölt megbízott“ kifejezésből arra lehet következtetést levonni, hogy a közvetett kézbesítést teljesített személy nem a címzett meghatalmazottja, hanem a posta megbízottja.

Ezt a következtetési módot alátámasztani látszik a Postakezelési Utasítás 118. §. 14. pontjának az a rendelkezése is, hogy a posta kézbesítőkönyv vezetésére kötelezi a közvetítést ellátó személyt és azt időnként ellenőrzi.

E rendelkezésekben foglaltak alapján tett megállapítást lerontani alkalmas a Postaüzleti Szabályzat 93. §. 2. pontjában foglalt az az intézkedés, hogy a posta felelőssége a közvetve kézbesített küldeményekért megszűnik, mihelyt a küldeményt a közvetítésre jogosult személynek kézbesítette. Ennek a személynek a hibájából vagy mulasztásából eredő károkért a posta csak annyiban ad kártérítést, amennyiben az illetőtől azt behajtani sikerül. E célból azonban a posta pert indítani nem köteles. Ha ezt a rendelkezést önmagában szemléljük, akkor arra a következtetésre kell jutnunk a fentebb tett megállapítással szemben, hogy a közvetett kézbesítést ellátó személy nem a postának megbízottja, hanem a címzettnek a meghatalmazottja.

Tekintettel arra, hogy az ismertetett postai jogszabályok egymásnak ellentmondó jogi következtetésekre nyújthatnak alapot, mindenké előtt indokoltnak látszik annak a kérdésnek a tisztázása, hogy a megbízás és meghatalmazás között milyen jogi különbségek állanak fenn.

A megbízás — a Magánjogi Törvényjavaslat 1610. §-a szerint — olyan szerződés, amelynél fogva az egyik fél (megbízott) arra kötelezi magát a másik féllal (a megbízóval) szemben, hogy a reá bízott ügyet ellátja.

Ezzel szemben a meghatalmazás a meghatalmazó egyoldalú jognyilatkozata, mellyel arra nyer jogot a meghatalmazott, hogy valamely

jogi hatással járó ténykedést a meghatalmazó nevében és részére elvégezzék.

E rendelkezésekből nyilvánvaló, hogy különbség áll fenn a megbízás és meghatalmazás között azok létrejövetele tekintetében. Míg a megbízás szerződés, addig a meghatalmazás harmadik személyhez intézett egyoldalú jognyilatkozat. Különbség van továbbá a képviseleti jog terjedelme tekintetében is. A megbízás ugyanis csak ügyre vonatkozhat, míg ellenben a meghatalmazás jogügylet kötésére irányul. A megbízás szerződéses jellegéből következik végül, hogy a megbízott kötelezettséget vállal a ténykedésre, a meghatalmazott' azonban csak jogot nyer erre; a megbízást el kell vállalni, a meghatalmazáshoz ez nem szükséges.

Ezek előrebocsátása után reátérek annak a kérdésnek a vizsgálatára, hogy külön-külön mily módosítása, illetve kiegészítése látszik indokoltnak az ismertett jogszabályoknak abból a célból, hogy a felhozott kétségek eloszthatók legyenek.

A kérdés megoldásánál a m. kir. posta felelősségéből kell kiindulni. Ha a jogszabályalkotónak az az elgondolása, hogy közvetett kézbesítés esetén a m. kir. posta kártérítési felelőssége csak abban az esetben szűnjék meg, ha a címzett a közvetett kézbesítőtől a küldeményt átvette, ebben az esetben a Postaüzleti Szabályzat 93. §. 2. pontjában foglalt rendelkezés helyébe ilyen irányú intézkedést kellene felvenni, ugyanezen szakasz 2. mondatában pedig „külön meghatalmazás nélkül is“ szavak helyébe „külön megbízása nélkül is“ szavakat kellene írni.

A Postaüzleti Szabályzat ilyen irányú módosítása, illetve kiegészítése esetén a közvetítést végző személy a posta megbízottjává válik, mert az olyan tevékenységet lát el, amely a postai szállításhoz tartozik és így azt — a közvetítést végző személy beiktatásának hiányában — a m. kir. postának kellene elvégezni. Ilyen jogi elrendezés mellett a posta és a közvetítésre vállalkozó személy között kétoldalú szerződés jönne létre. E szerződés csak a posta és a közvetítésre vállalkozó személy belső jogviszonyát szabályozná, míg ellenben a posta szolgálatait igénybevevő harmadik személyekre kihatással nem volna. E mellett az álláspont mellett elhagyható lenne a Postaüzleti Szabályzat 93. §. 1. pontjának az a rendelkezése is, hogy a címzett a kézbesítés közvetett módja ellen írásban tiltakozhat, ez a rendelkezés ugyanis elvesztené jogi jelentőségét azáltal, hogy a posta felelőssége a közvetve kézbesítendő küldeményeknél csak a kézbesítés befejezése után szűnik meg.

A jogszabályalkotónak — nézetem szerint — nem lehetett az az elgondolása, hogy közvetett kézbesítés esetén a posta kártérítési felelősségének mértékét kiterjesztően alkalmazza. Ezt a megállapítást arra alapítom, hogy a Postaüzleti Szabályzat 93. §-ának 1. pontja „meghatalmazás” kifejezést használ és a posta felelősségét a 2. pontban ennek megfelelően, vagyis úgy szabályozza, hogy a közvetve kézbesített küldeményekért a felelősség csak addig áll fenn, míg a küldeményeket a közvetítésre jogosult személynek a posta nem kézbesítette. Ezekből a rendelkezésekből azt a következtetést látom helytállótnak, hogy a közvetítést végző személyt külön meghatalmazás nélkül is a címzett meghatalmazottjának kell tekinteni, vagyis a közvetítést végző személy a címzett vélelmezett meghatalmazottja.

Jogszabályaink az élet parancsoló szükségessége folytán nem egy esetben ismerik el a vélelmezett meghatalmazott fogalmának a szükségességét, sőt a Postaüzleti Szabályzat más helyén is találkozunk e jogi vélelemmel. Így a postaküldemények kézbesítéséről rendelkező 66. §. 4. pontjának is ez az alapja. Nevezetesen ez az üzletszabályzati rendelkezés nyilván e vélelem alapján, — külön meghatalmazás nélkül — a címzett felnőtt házanépének, lakásadójának, sőt házmesterének rendeli kézbesíteni a címzett küldeményeit s a kézbesítésnek ez a módja olyan hatállyal bír, mintha a kézbesítés a címzett kezeihez történt volna.

Annak a nézetemnek ismételt hangoztatása mellett, hogy a közvetett kézbesítés esetén a kézbesítést teljesítő személy meghatalmazotti minőségéből kell kiindulni, a továbbiakban reá kívánok mutatni arra, hogy ily álláspont mellett a postai jogszabályok milyen módosítása, illetve kiegészítése látszana célszerűnek.

Ha a közvetítő személyt a címzett vélelmezett meghatalmazottjának tekintjük, a Postaüzleti Szabályzat 93. §. 1. pontjában foglalt azt a rendelkezést, mely szerint a vélelmezett meghatalmazottnak felelősséget kell vállalnia a küldeményeknek a címzethez való juttatásáért, el kellett hagyni, mivel a közvetítő személy jogellenes magatartásából eredőleg a címzettet érő kár csak a vélelmezett meghatalmazottal szemben érvényesíthető. Ugyanebből az okból el kellene hagyni a Postaüzleti Szabályzat 93. §. 2. pont 2. mondatát, valamint a 3. pontot is. Az 5. c) pont 2. bekezdésében „megbízott” szó helyébe „személy (alkalmazott)” szót kellene írni, az e) pont után pedig új bekezdésként a következő szöveget kellene felvenni: „A c)—e) pontokban felsorolt esetekben annak a személynek (alkalmazottnak) kell kézbesíteni, akit az ott felsorolt intézetek, intézmények, vállalatok stb. erre

hivatott szerve a közvetett kézbesítésre kijelölt". Végül gondoskodni kellene arról is, hogy a Postakezelési Utasításnak a közvetett kézbesítéssel kapcsolatos rendelkezései, a Postaüzleti Szabályzat javasolt irányú módosítása, illetve kiegészítése esetén azzal összhangba hozassanak.

Az általam javasolt módosításokkal, illetve kiegészítésekkel kapcsolatban nem lesz érdektelen azt a kérdést vizsgálni, hogy a közvetett kézbesítésnek jogszabály által vélelmezett meghatalmazás alapján való megoldása milyen jogi következményeket rejt magában.

Jogszabály az, hogy aki mint másnak képviselője, ennek nevében képviseleti jogának határai között ügyletet köt, abból a képviselt lesz jogositva és kötelezve. (Magánjogi Törvényjavaslat 1021. §.) A vélelmezett meghatalmazott is képviselő, mégpedig — az általam képviselt álláspont mellett — a címzett képviselője s erre nézve vélelmet a Postaüzleti Szabályzatnak javasolt szövegű módosítása, illetve kiegészítése állapítana meg. A vélelmezett meghatalmazottra a képviseleti jogkörén belül azok a szabályok nyernek alkalmazást, amelyek a meghatalmazottra irányadók.

Eme megállapítások mellett mindenekelőtt azt kell tekintetbe venni, hogy a javasolt irányú módosítás, illetve kiegészítés esetén a közvetett kézbesítésre vonatkozó vélelem milyen terjedelmű.

A vélelem két irányban állíthatnák fel. Egyrészt vélelmezhetnék a meghatalmazás ténye, másrészt pedig a vélelmezett meghatalmazottnak a személye.

Ami a meghatalmazás tényét illeti, erre nézve a Postaüzleti Szabályzat azt a vélelmet állítaná fel, hogy a vélelmezett meghatalmazás alapján történő kézbesítés lényegében a címzett ezirányú akaratára vezethető vissza. Abban az esetben ugyanis, ha a címzett akaratára e vélelemtől eltér, a javasolt irányú intézkedés módját nyújtana arra, hogy a címzett az előbb említett vélelmet írásbeli tiltakozásával leronthassa.

Más vonatkozásban már fentebb reámutattam arra, hogy a Postaüzleti Szabályzatban nem lenne egyedülálló a jogszabály útján megállapítani javasolt vélelem. Az itt tárgyalt kérdéssel kapcsolatban ezúttal a Postaüzleti Szabályzat 66. §. 16. a) pontjának 2. mondatában foglalt rendelkezésre utalok, mely szerint a serdültkorúnak, valamint az önálló kereseti foglalkozást űző kiskorúnak a címére érkezett postai küldeményeket azok kezeihez lehet kézbesíteni, hacsak a törvényes képviselő ez ellen írásban nem tiltakozik.

A Postaüzleti Szabályzat általam javasolt módosítása, illetve kiegészítése esetén azonban nemcsak a meghatalmazás ténye, hanem a

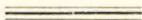
meghatalmazott személye is vélelmeztenék. A meghatalmazott személyre nézve az lenne a vélelem, hogy a címzett meghatalmazottjának az olyan személyt kell tekinteni, akit az intézet, intézmény, vállalat stb. erre hivatott szerve a közvetett kézbesítésre kijelöl. Nem ritka eset jogrendszerünkben, hogy egy jogügylet valamely feltételének teljesítése, illetve mikénti teljesítése harmadik személyek akaratnyilvánításától tétetik függővé. (Pl. a harmadik személyek javára kötött jogügyletek köre.)

Ez utóbb említett körülményekre nézve az vélelmeztenék, hogy a címzett a meghatalmazáshoz fűződő kijelölés tényét nem kívánta magának fenntartani, hanem ezt a jogot az intézet, intézmény, vállalat stb. erre hivatott szervének adja meg. Abból a rendelkezésből, mely szerint a kijelölés eszközzése harmadik személyre — az intézetre, intézményre, vállalatra stb. ruháztatnék — önként következnek, hogy e kijelölés tényét a m. kir. posta szempontjából olybá kellene tekinteni, mintha azt maga a címzett eszközölte volna.

Az előadottak szerint a vélelmezett meghatalmazott személyének kijelölése a címzett vélelmezett akaratának lenne a következménye, minélfogva ebből a kijelölésből a m. kir. postával szemben a címzett lenne jogosítva és kötelezve.

Tekintettel arra, hogy álláspontom mellett a kijelölés tényét a címzett vélelmezett akaratából kellene származtatni, szó lehetne arról is, hogy az eszközölt kijelölésből a kijelölő intézet, intézmény, vállalat stb. terhére kötelezettségek nem keletkeznének.

Természetes azonban, hogy ez a megállapítás nem lenne abszolút érvényű. Ha ugyanis a kijelölő intézet, intézmény, vállalat stb. a kijelölés tényénél a magánjogi szabályok szerint megkívánt gondosságot nem fejtene ki s ebből az okból a címzettet károsodás érné, az általa kijelölt vélelmezett meghatalmazott mellett, a címzettel szemben az ő felelőssége is szóba kerülhet azon az alapon, minthogy az intézet, intézmény, vállalat a kijelölés tényénél nem járt el címzett részéről feltételezhető gondosság szerint.

A svájci posta küzdelme a postaküldemények célszerű felszereléséért.

A svájci „Postzeitschrift“ 1938. évi 6. számában megjelent cikk alapján közli: Ifj. KOVÁCS JÓZSEF Dr., postafogalmazó.

La lutte des postes suisses pour le conditionnement et l'adresse pratiques des envois postaux. Par M. le Dr. JÓZSEF KOVÁCS jun., Rédacteur de poste. Sur la base d'un article paru dans le no 6 de 1938, de la „Postzeitschrift“ suisse, l'auteur décrit les efforts des postes suisses en vue d'arriver à un meilleur conditionnement des envois postaux. En même temps, il met en parallèle les travaux déployés dans le même but du service des postes hongroises.

A svájci közönség éppen úgy, mint a magyar posta közönsége mindig jobb és jobb teljesítményeket követel a közintézményeitől. A svájci postaigazgatás is tudatában van annak, hogy bármennyire is monopolisztikus üzem, a szabályalkotásnál és a szolgálat gyakorlati ellátásánál mégis figyelemmel kell lennie a „rászoruló“ közönség jogos igényeire, mert csak a közönség jóindulatú támogatásával tud jobb eredményt és ennek keretében esetleg üzemi felesleget is elérni. Törekvésinél ezért kettős cél vezet. Az első: a forgalmat növelni, a másik: a szolgálat ellátását a fokozott forgalom mellett is egyszerűbbé tenni. Ez a két törekvés pénzügyileg fogalmazva annyit jelent, mint fokozni a bevételeket és csökkenteni a kiadásokat. A forgalom fokozását a svájci posta is elsősorban bizonyos felajánlkozással: hírveréssel (propaganda) éri el. Ez természetesen pénzbe kerül, de költségeit végeredményben itt is a közönségre igyekeznek áthárítani. És a közönség ezt is szívesen vállalja, mert hiszen a postának a szolgálat megkönnyítésére irányuló törekvései révén a közönség ugyanezért a pénzért gyorsabb és pontosabb postamunkát kap, ami számára is előny, de előny a postaalkalmazottnak is, hiszen a szolgálat terhét elsősorban a szolgálatot ellátó személyzet érzi meg. Bizonyos nehézséget e tekintetben mindenesetre jelent az a tény, hogy a postaigazgatásnak tulajdonképpen a szolgálatait igénybevevő és az annak fejében díjszabásszerű díjat fizető közönségtől kell megkívánnia, hogy bizonyos fokig alkalmazkodjék a — tulajdonképpen őt szolgáló — postához.

Ebben az ismertetésben főként a svájci postának a postaszolgálat megkönnyítésére, egyben javítására irányuló törekvéseit óhajtjuk a

Postzeitschrift 1938. évi 6. számában megjelent, E. Wegmann postatitkártól származó és a magyar viszonyokra is jól alkalmazható cikk alapján összefoglalni.

Ez a cikk a svájci postának a postaszolgálat megkönnyítésére irányuló törekvéseit két csoportba osztja:

- a) a közönséget érintő általános rendszabályok,
- b) a postaküldeményeknek mennél célszerűbb felszerelése a közönség által.

Az általános rendszabályokhoz tartozik például a svájci postának a küldemények idejekorán való feladására irányuló küzdelme. Ez azt jelenti, hogy a közönség lehetőleg a forgalomszegény időben juttassa postára küldeményeit, ne pedig az esti csúcsforgalom óráiban.

Aki a postáját napközben is elintézhetné és mégis az esti órákra hagyja, hozzájárul a forgalom torlódásához és emiatt nemcsak az embertársai, hanem a saját küldeményeinek kézbesítését is hátráltatja. Ezzel az eljárásával fokozza a napközben különben csekély kárésélyeket és megnehezíti azoknak az embertársainak dolgát, akik napi munkájuk miatt csak az esti órákban juthatnak a felvevőablak elé.

Hasonló célt szolgál pl. a „Karácsonyi postákat add föl idejekorán“ feliratú forgalomszerző lebélyegzés, vagy az a hírverés, hogy a közönség nagyobb tömegű levélpостai küldeményét ne a levélszekrénybe dobva, hanem a felvevőablaknál adja fel. A kézbesítők nehéz munkáját könnyíti és gyorsítja például a célszerűen felszerelt házi levélszekrény, vagy ha nem várakoztatják a levélhordót fölöslegesen az ajtó előtt, végül a házsámok megfelelő kivilágítása.

A szükségtelenül nagy esti munkatorlódás nemcsak a közönségre, hanem a postára is hátrányos, egyrészt, mivel a késői és éjjeli munka sokkal drágább, másrészt a személyzet egészségének rovására megy. A zürichi kereskedelmi kamara ezt a körülményt méltányolva, 1927 május 24-én körlevélben hívta föl tagjainak figyelmét arra, hogy közérdekből a lehetőséghez képest minél korábban adják postára küldeményeiket.

A címzettek nagyon megkönnyítik és gyorsítják a kézbesítés lebonyolítását, ha megszívlelik a svájci postaigazgatás következő tanácsait:

A házi levélszekrény akkor felel meg legjobban céljának, ha a levél-

hordó minden nehézség és idővesztés nélkül el tudja benne helyezni a küldeményeket akkor is, ha a címzett nincsen odahaza. A rajta lévő nyílás lehetőleg 22×2.5 cm méretű legyen, hogy a becsúsztatott küldemények egyrészt bedobás közben ne sérüljenek meg, másrészt a bedobónyíláson keresztül illetéktelenek ne juthassanak hozzá az ott elhelyezett küldeményekhez. Mivel az úgynevezett biztonsági zárok egyre jobban terjednek, a postaigazgatásnak oda kell hatnia, hogy a házi levélszekrényeket a házkapukon kívül, vagy azokba beépítve alkalmazhassák. Az elhelyezésnek ezt a formáját különösen indokolja, hogy délutánonként igen sok levél kézbesítetlen marad, mert a levélhordók a zárt kapuk miatt nem tudnak a lakóházak belsejében elhelyezett levélszekrényekhez jutni. A közönségnek erre is figyelemmel kell lennie. Nagyon kívánatos továbbá a házszámok éjjeli kivilágítása is, ami főként az expresszkézbesítők munkáját rendkívül megkönnyíti. Hasznos szolgálatot tesz a kivilágított házszám olyankor is, ha valamely kézbesítőjárásban a bedolgozott munkaerő felváltása válik szükségessé és a szolgálatot kisebb helyismerettel bíró, gyakorlatlanabb alkalmazott látja el.

A posta szolgálatát igen megkönnyítik és gyorsítják az előbb elmondottakon kívül a közönségnek a küldemények felszerelésénél megértően vállalt kisegítő szolgálatai, mint pl. a csomagok lemérése, a ragjegyek felragasztása, feladóvevények és utánvételi lapok pontos kitöltése, a bérmentesítőgép lenyomatának ellenőrzése, a tömegküldemények város és kézbesítőkerültek szerinti kötegelése stb.

A postai küldeményeknek a lehető legcélszerűbb kiállítása utáni törekvés magával a postával egyidős. A küldeményeknek felvételre való előkészítésére, a méret- és súlyhatárookra, csomagolásra, a lezárásra, címzésre, bérmentesítésre, a szolgálati feliratok használatára vonatkozó szabályokat mindig a szállítási feltételek alakulásai szabták meg. Különösen a küldemények kezelésével kapcsolatos szabályzat egyszerűsítése, valamint a bérmentesítőgépek alkalmazásának általánosítása nem maradhatott minden hatás nélkül a felvevőszolgálat gyorsabb lebonyolításánál.

Minden küldeménynél nagyon fontos, hogy az pontosan és érthetően legyen címezve. Rendés körülmények között a feladó megnevezése és címének feltüntetése is kívánatos, de ezeket az adatokat úgy írjuk föl, hogy a címmel össze ne lehessen téveszteni. A postaigazgatás a saját szolgálati érdekében, valamint a hasznosság és célszerűség

szempontjainak mérlegelése után nemcsak bizonyos szabványalakú postaküldeményeket vezetett be, hanem azok írófelületének felhasználására, főleg a címoldal kitöltésére megszívlelendő irányelveket is állított fel. A Nemzetközi Postaegyezmény végrehajtási utasításának 107. fejezetével és a Svájci Szabványosító Egyesület irányelveivel egyetértésben rendszeresített szabványalakú borítékok, levelezőlapok és nyomtatványok címoldalának, valamint a postaküldeményekre felragasztható címkéknek szabványos beosztása a következő:

Jobb felső sarokban legkevesebb 85×38 mm-es helye legyen a bérmentesítésre felhasznált bélyegek, esetleg az azokat pótló bélyegzőlenyomatok számára.

Bal felső sarokban a szolgálati megjegyzések számára fenntartott hely maradjon üresen. Ide kerülnek a „Sürgös“, „Ajánlott“, „Érték“, „Utánvétel“ stb. megjegyzések.

Jobb alsó mezőbe, a címoldalnak legalább $\frac{2}{3}$ részébe kerül a címzés.

Bal alsó mező, a címoldalnak legalább $\frac{1}{3}$ -a a feladó neve és címe, esetleg üzleti hirdetései számára van fenntartva. Ha azonban ezek a címoldalnak több, mint $\frac{1}{3}$ -át foglalják el, akkor a többletet a hátlapon kell elhelyezni.

A küldemények címlapján a fent megadott méreteiket a küldemények nagyságához képest a feladó arányosan változtathatja, azonban a jobb felső sarokban a lebélyegzések számára fenntartott mezőt az előírtnál kisebbre venni nem szabad, mert ez a hely a bélyegzőlenyomat elhelyezésére szükséges.

A posta munkáját különösen hátráltatják a közönség részéről a fenti irányelvek ellen elkövetett következő leggyakoribb hibák:

1. A feladó címének és nevének a küldemény felső szélére való feljegyzése. Ez az eljárás a küldemények géppel történő lebélyegzését erősen hátráltatja, mert ha az írást átbélyegezzük, vagy a fölírás, vagy a lebélyegzés, vagy mindkettő olvashatatlanná válik, s ez viszont a küldemény további kezelését nehezíti meg.

2. A feladó neve és címe a küldemény alsó szélén van feltüntetve. Az irányításnál és kézbesítésnél a munka hevében könnyen megeshetik, hogy a feladót a címzettel tévesztik össze, s ez nagy késedelmet is okozhat.

3. A feladó nevét és címét közvetlenül a küldemény címzése fölé írja, a cím és a bélyegzőlenyomat mezejének elválasztásaképpen. Ugyanezek a hátrányai, mint a második pontban tárgyalt hibának. Ugyanez

okból nem szabad pl. az ablakosborítékú küldeményeken a feladó nevét és címét a címmezőbe írni.

4. Ha a feladó neve és címe a bal felső sarokba kerül, a szolgálati megjegyzések számára nem találunk elég helyet.

5. A címoldal jobb fele nem szabad. Ekkor a kézbesíthetetlen levelek kezelése nehezül meg, mivel az erre vonatkozó megjegyzéseket, ragjegyeket, lebélyegzéseket, változott címet stb. nem tudja a posta hová feljegyezni.

6. A küldemény címoldala üzleti hirdetésekkel van túltömve. A túltengően sok, esetleg feltűnő méretű hirdetés szövege sokszor elnyomja a postai szempontból fontos címadatokat, szolgálati megjegyzéseket és elvonja az irányító hivatalnok figyelmét munkájától, tehát téves irányítást, idővesztést stb. okozhat. Mivel a hirdetési szöveget valószínűleg nem a postahivatalnokok, hanem a címzett számára helyezi el a feladó küldeményén, a hírverésnek ez a módja, — enyhén szólva — elhibázott. Különösen a borítékok címoldalán elhelyezett hirdetések inkább ártanak, mint használnak a hirdetőnek, mert a legtöbb ember, aki ilyen küldeményt kap, azonnal tisztában van annak üzletszerző céljával és a küldeményt legtöbb esetben olvasatlanul a papírkosárba dobja. Sokkal nagyobb az üzletszerző hatása a közönséges magánlevélként ható hírverésnek, szép kiállítású levélfejnek, esetleg boríték hátlapján alkalmazott, de csak a levél felnyitásakor észrevehető hirdetés-szövegnek; és ami a fontos, az így elhelyezett hirdetés ellen a postának sincs kifogása, mert a kezelésben semmiféle zavart nem okoz.

7. A szolgálati megjegyzések rossz helyre írása egészen komoly zavarokat eredményezhet. A szem szokásszerűen legelőször a küldemény bal felsősarkába pillant, ezért, ha ott nincs a küldemény különleges kezelésére vonatkozó megjegyzés, adott esetben a különleges kikötés teljesen figyelmen kívül maradhat. Milyen kellemetlen azután, ha pl. az „Utánvét“ megjegyzés rossz helyre írása miatt a kézbesítő nem szedi be a címzettől járó összeget. Az egységes jelzések nagyon megkönnyítik a kezelést.

8. Az előnyomott „Utánvét“ szó törlésének elmulasztása a nem utánvételes küldeményeken már sok zavarokat okozott. Ezért, ha az már elő van nyomva, de a feladó nem kívánja utánvétellel feladni küldeményét, jól láthatóan húzza ki ezt a zavaró szöveget. Éppen ezért célszerűbb az utánvételezés jelzésére az előírt ragjegyeket használni, vagy kézzel felírni a szükséges megjegyzést az utánvétellel terhelt küldeményekre.

9. A bélyegzőlenyomatok helye nincs szabadon hagyva. Ilyen esetekben a kezelés mindig késedelmet szenved, mert a gépi lebélyegzést félbe kellett szakítani és kézbélyegzésre áttérni, vagy pedig a bélyegzés, vagy az írás, esetleg mindkettő olvashatatlanná válik, ami megint csak hátrányos.

10. A címzés nem hosszirányban történt. Az ilyen küldemények az osztályozásnál késedelmet idéznek elő, mert a küldeményt kezelés közben forgatni kell. Ez alól a szabály alól kivétel csak az újságküldemények címzése, mert azokat úgyis a feladónak magának kell osztályoznia, kötegelnie.

11. Kedvezőtlen színek alkalmazása a címoldalon. Sötétszínű vagy rikító borítékon a feliratok nem jól olvashatók; a rikító színek ezenkívül műfénynél még rontják is a szemet.

12. A küldemények anyagának kezelésre való alkalmatlansága. A levelezőlapok szilárdságának és minőségének el kell érnie a posta által kiadott lapok anyagi jóságát. Az egyes nyomtatványoknak is oly ellenállóképeseknek kell lenniök, hogy a bélyegzést és a kezeléssel járó igénybevételt kibírják.

13. A válaszlevelezőlap összehajtása helytelen. Helyesen az összehajtásnak a lapok felső szélénél kell lennie, hogy a kötegelésnél a kettes lap szét ne nyíljen és a rendezésnél esetleg más küldemény ne csússzék a két lap közé.

14. Ha a válaszlevelezőlapokon a visszacímzés kívül van, könnyen összetéveszthető a feladó a cízzel, amiből természetesen csak zavar és késés származik.

15. Szabálytalan üzleti válaszküldemények. Mivel az üzleti válaszleveleket és levelezőlapokat bérmentesítés nélkül adják fel s az esedékes díjak beszedése a kézbesítéskor történik, szükséges, hogy az erre utaló megjegyzések azonnal feltűnjenek. Az egységesen nyomott „Üzleti válaszlevelezőlap“ felírásnak is ez a jelentősége. Az üzleti válaszlevelezőlapok szövegére vonatkozó rendelkezések tiltják a céltól eltérő mellékletek csatolását (gyári jegyek, klisék stb.). A közönséges levelezőlapok címlapjának bal alsó mezejébe sem szabad a feladó nevének és lakásán kívül magánközleményeket írni, erre a célra a hátoldal áll rendelkezésre.

Mint hogy az üzleti válaszlevelezőlapok kimondottan nagy tömegük miatt kapnak díjkezdvezményt, a visszacímzés csakis nyomdai úton történhetik, tehát kézbélyegzővel vagy irodai sokszorosítógéppel

címzett válaszlevelezőlapok a bérmentetlen levelezőlapokkal azonos elbírálás alá esnek.

16. Célszerűtlen ablakos borítékok. A svájci és nemzetközi forgalomban csak olyan ablakosborítékú küldemények használhatók, melyeknek ablaka műfénynél is jól látszik és nem csillog, valamint érdes felületű, tehát pl. címváltozásoknál írni lehessen rá és megfelelő ellenállóképességgel bírjon, tehát ráírásnál ne szakadjon fel. Az ablakot hosszirányban, fekvő helyzetben, a boríték alsó szegélyétől kb. 20 mm-nyire úgy kell elhelyezni, hogy az legkevesebb 100×45 mm-es méretekkel rendelkezzen.

Az ablakokon át csak a tintával vagy géppel írt címnek szabad lát-szania. (A Nemzetközi Postaegyezmény Végrehajtási Utasításának 109. 1. c) fejezetével ellentétben a német posta az ablak felső részén a feladó nevének és lakásának feltüntetését is megengedi.)

A továbbiakban az ablakosborítékú levél is ugyanolyan elbírálás alá esik, mint a közönséges levélpostai küldemények, azaz pl. az ablaknak a címoldal jobb kétharmadát szabad csak elfoglalnia, hogy a fennmaradó egyharmadot rendeltetésének megfelelően, a feladó megnevezésére továbbra is föl lehessen használni. Az ablakok túlságosan bal oldalra való alkalmazása már azért is célszerűtlen, mert a leveleket kezelés közben a bal kézben tartva, az olyan ablakosborítékú küldeményeknek címzéséből a bal hüvelykujj több-kevesebbet elfed. Az ablaknak a jobb felső sarokba ragasztandó bélyegtől való túlnagy távolsága szintén célszerűtlen, mert megnehezíti a helyes bérmentesítés ellenőrzését. Tilos a teljesen átlátszó címlapú borítékok alkalmazása, valamint nem szabad az ablakról az átlátszó anyagot elhagyni.

A Németországból érkező ablakosborítékú küldeményeknél gyakran a címoldal baloldalán találjuk az ablakot. A Német Szabványosító Egyesület célszerűbbnek találja ezt, mert így a címzés bekezdése megegyezik a levélszegéllyel, a gépet nem kell írás közben állítani, míg a jobb oldalra helyezett címnél sok idő vész el a hely kiméricskélésével. Ez igaz, azonban az így nyert előny nem ér fel azzal a hátránnyal, amit a baloldali ablak a postai kezelésben okoz. A feladó neve és címe így nem kerülhet a rendes helyére, ha viszont az ablaktól jobbra írjuk, könnyen összetéveszthető a címmel, ezért nem kívánatos.

Mivel a „posta találatekonysága“ a postaigazgatásnak rengeteg külön munkát, idővesztést és nem utolsósorban jelentős túlkidást okoz (Zürichben évenként kb. 25.000 sv. frankot), a postának nagy

érdeke a lehetőségig pontos címzés, az utca és házszám, esetleg a postafiók pontos megjelölése.

Az elavult címzések elleni küzdelemben jó szolgálatot tesz a posta által a költözőknek „Emlékeztető levelezőlapok” bevezetése. Ezek emlékeztetik a költözni szándékozókat, hogy már saját érdekükben is értesítsék rokonaikat, ismerőseiket, egyesületüket, a kiadóhivatalokat új címükről. Ehhez az „Emlékeztetőhöz” Svájcban ingyen csatolnak „Értesítőlapokat”, amelyek arra szolgálnak, hogy rajtuk nyomtatványdijszabás mellett értesítse a közönség az érdekeiteket lakcímének megváltoztatásáról.

Ha más módszer nem használ, sokat elérhetünk a nem sürgős nyomtatványoknak kijavított címmel való visszaküldésével is. Ha nem tudjuk valakinek a pontos címét, ne sajnáljunk esetről-esetre egy kis érdeklődéssel segíteni a postának. Drága árjegyzékek szétküldése előtt különösen kifizetődik a címtár forgatása.

A küldemények mérethatárainak pontos betartása szintén fontos a szolgálat síma lebonyolítása szempontjából. A tapasztalat szerint az egészen kisméretű küldemények a nyitott nyomtatványok, ujságok lapjai, áruminták közé becsúszva elveszhetnek. Ezt elkerülendő, arra kell mindenekelőtt ügyelni, hogy az ilyen nem borítékolt küldemények célszerűen legyenek hajtogatva. Az ujságoknál pl. az összehajtásnak jobb irányban kell történnie.

Emellett azonban mindinkább fölmerül a küldemények legkisebb méretei megállapításának a szükségessége. A levelezőlapok 10×7 cm-es alsó mérethatárát valamennyi levélpostai küldeményre kötelezően ki kellene terjeszteni. Az Egyetemes Postaszerződés Fogatosító Szabályzatának 107. cikk 1. e) pontjában már találunk erre vonatkozó ajánlást.

Szintén nagyjelentőségű a felső mérethatárok fokozottabb figyelembevételre, különösen azoknál a küldeményeknél, melyeket a levélpostával együtt kezelnek, mert éppen a felső mérethatárok túllépése miatt megsérülhet a küldemény, vagy pedig — a mi a postaszolgálatot hátráltatja — a túlnagy küldemények eltakarják az irányítórekeszek feliratait. Az irányítórekeszek méreteit figyelembevéve ki kellene mondani, hogy a kedvezményes dijszabású nyomtatványok felső mérethatárai a 18×25 cm-t nem haladhatják túl, míg az 50–100 g-ig terjedő nyomtatványok és 50 g-on felüli, borítékolt vagy kötegelt folyóiratok 11×30 cm-nél nagyobbak nem lehetnek. Itt kell még megemlíteni, hogy a négyzet-, rombusz-, henger-, háromszög-, csillag- vagy

köralakú nyomtatványok időrabló kezelést igényelnek, emiatt ezeket a levél- vagy kiscsomagdíjszabás alá kellene utalni.

Ezekből következik, hogy minél olcsóbb a díjszabás, a posta annál nagyobb követelményeket támaszt a közönséggel szemben a szolgálat könnyebb és gyorsabb lebonyolítása érdekében. A tapasztalat azt mutatja, hogy a közönség általában megérti a postaigazgatásnak ezt az álláspontját és igyekszik a postának kezére dolgozni, pl. a bérmentesítőgép használatával. A szabályosnál nagyobb levélpostai küldeményeken elkerülhetetlen sérülések a közönséget saját érdekében kényszerítik a küldemények megfelelőbb hajtogatása útján elérendő kisebbitésével a postai berendezések méreteihez alkalmazkodni. Szükség esetében a méretek nagymérvű túllépésénél egyedül a magasabb díjak beszedése segít.

A svájci posta további igyekezete odairányul, hogy a közönséget rászorítsa a küldemények megfelelő, ellenállóképes csomagolására. A tapasztalat szerint a csomagok tartalmát főleg nyomás (100 kg-ig), lökés és rázkódások ellen kell megfelelő csomagolással védeni.

Nem lehet eléggé sokszor ismételni, hogy a régi címeket, ragszámokat és ragjegyeket távolítsa el a közönség nyomtalanul a csomagokról, mert ezek rengeteg kellemetlenséget és zavart okoznak. A címet lehetőleg magára a küldeményekre írjuk. Ha ez nem lehetséges, a függőcímet a csomagtól nehezen elválaszthatóan alkalmazzuk és ilyenkor mindig ajánlatos a csomag belsejében is feltüntetni a címzett nevét és lakását, hogy a függőcím leszakadása esetén is meg lehessen állapítani a csomag rendeltetését. A küldeményekre ragasztandó értékcikket is a címoldal olyan helyein ragasszuk fel, ahol azok le nem szakadnak, vagy le nem surlódhatnak.

Az itt elmondott elvek megvalósítása terén jó példával járjon elől elsősorban a postaigazgatás a saját küldeményeinél. A közönség körében pedig sok eredményt lehetne elérni megfelelő hirdetések elhelyezése, külön ismertető füzetek kiadása, a karácsonyi és újévi üdvözlőkártyáknak erre a célra való felhasználása útján, a bélyegzőkön elhelyezett forgalomszerző haszonhírekkel, kiállításokon való részvétellel, egyszóval a posta üzleti hírverésével. A legnagyobb jelentősége természetesen annak van, ha a közönséget a felvevőablaknál vezetik be a felmerült gyakorlati példák alapján a posta igénybevételének a közönségre és a postára egyaránt hasznos és kellemes „tikaiba”. Sok türelem és sok tapintat kell az egésznap munkájában kifáradt és ideges ügyfél ellenállásának leszereléséhez, mert az egész nap felgyülem-

lett bosszúságát a postánál szeretné kiadni, s ezt meg is teszi, ha nem kap egyéniségének és főleg hangulatának megfelelő kiszolgálást.

Állandó, de elővigyázatos haladás és körültekintés lassan, de biztosan célhoz vezet. A szabályoknak figyelembe nem vétele, vagy a szabályellenes küldemények elnézése később nagyon megbosszulhatja magát és jelentős anyagi károkat is okozhat.

A postai kívánságokat összefoglaló könyvecske ismertető füzet-sorozat (— amilyent pl. a magyar postaigazgatás már kiadott—) e tekintetben igen jó szolgálatot tehet, ha azt ügyesen és megfelelő rövidséggel állítják össze.

A célszerű postaküldemények előállításáért indított mozgalom Zürichben már szép eredményeket mutatott fel. Az utánvételes és közönséges nyomtatványok és magánlevelezőlapok között elég ritkán találni már szabálytalant. Ezzel ellentétben az újévi üdvözlőkártyák között még igen sok volt az alsó mérethetárnál, tehát 10×7 cm-nél kisebb. A levélborítékoknál viszont szembetűnő a javulás. A közönségnek az a része, mely az új szabályokkal eddig ellenkezett, végre belátta, hogy számára is sokkal előnyösebb az új rend. A tapasztalat megmutatta, hogy a küldemények előkészítésére vonatkozó új irányelvek betartása mellett is egészen tág tere nyílik az egyéni megoldásoknak, nincs szó tehát lélektelen szabványosításról.

Mivel a posta szabályokat állít fel a borítékok, levelezőlapok, felragasztható címkék előállítására vonatkozólag, a nyomdászoknak és hirdetési tanácsadóknak is igyekezniök kell kifogástalan gyártmányokat szállítani. Megrendelőik ugyanis joggal elvárhatják tőlük, hogy a postaküldemények alaki és nyomási előírásait, amelyeknek tárgyilagos megalapozottságuk bebizonyosodott, szintén ismerjék.

A postaigazgatásnak az az állandó igyekezete, hogy a neki átadott küldemények szállítási idejét a pontosan megszabott átrakási idők ellenére is csökkentse, általánosan ismert. A közönség tudja, hogy a teljesítőképes posta az egyéni és a közgazdaság hasznát egyaránt szolgálja és a posta gazdaságos üzemvezetése az ő érdekét is érinti.

Gyorsabb rendezés, könnyebb lebélyegzés a nagyobb teljesítményű bélyegzőgépek kihasználása révén, jobb irányítás, egyszerűbb kötegelés, gyorsabb és biztosabb szállítás, kevesebb sérülés, nagyobb biztonság, kisebb költségek a gyümölcsei a célszerűbben előkészített küldeményekért vívott küzdelemnek, éppen azért ez a törekvés méltó az illetkeseknek legteljesebb figyelmére.

Jogesetek és joggyakorlat.

Cas juridiques et jurisprudence.

1. POSTAI SZÁLLÍTÁSI JOG MEGVONÁSA MIATT KÁRTÉRÍTÉS.

A m. kir. miniszterelnökség a Z. Z. című időszaki lap 1936 január havi példányának megküldésével megkereste a m. kir. belügyminisztert, hogy Nagyváradon (Oradea, Sonnenfeld S. A.) nyomtatott Z. Z. című időszaki lapot, Magyarország területéről tiltsa ki és a lap postai szállítási jogának megvonása iránt intézkedjék, mert a lap éleshangú cionista propagandát űz, céltudatosan gyűlöletes módon tárgyalja a németországi eseményeket és a Magyarországgal barátságos viszonyban élő Németország kormányáról és kormányzati rendszeréről meg nem engedhető hangon ír. A m. kir. belügyminiszter a kitiltás tekintetében való állásfoglalás végett a m. kir. külügyminisztert is megkereste, aki a lap kitiltását és postai szállítási jogának megvonását feltétlenül szükségesnek tartotta. A m. kir. belügyminiszter a m. kir. külügyminiszternek ezt a véleményét a m. kir. miniszterelnökkel közölte. A m. kir. miniszterelnök az időszaki lap terjesztését, az 1914. évi XIV. t. c. 10. §. 3. bekezdése alapján eltiltotta és a lap postai szállítási jogának megvonása iránt megkereste a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztert. A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a Z. Z. című külföldi sajtóterméktől a postai szállítási jogot megvonta.

A lapnak az 1936. évi április havi példányaiból 1670 darab adatott postára. Ebből 1137 darab külföldre szóló példányt a szállítási jog megvonása tárgyában kiadott K. M. rendeletre hivatkozással a m. kir. posta nem továbbított. A hírlappéldányok bérmentesítési díját a feladónak visszafizette.

A Z. Z. című lap tulajdonosa a m. kir. kincstár ellen pert indított. Kereseti elő-

adása szerint a lappéldányok visszatartásával 32.582 P 40 fillér kára merült fel. Ezt a kárt — felperes szerint — a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek a postai szállítási jog megvonását elrendelő intézkedése okozta, amely a felperes szerint jogtalan volt. Az áprilisi lappéldányok ugyanis Budapesten állítottak elő, amelyeknek megjelentetésére és utcai terjesztésére engedélyt kapott és szerinte mint belföldi sajtóterméknek az előfeltételek fennforgása esetén is csak az utcai terjesztését tilthatta volna meg a m. kir. belügyminiszter, s mivel a lap sem betiltva, sem elkobozva nem volt, a m. kir. belügyminiszternek a postai szállítási jog megvonása iránt a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez intézett megkeresése jogtalan és a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek a postai szállítási jog megvonását elrendelő intézkedése törvényellenes volt.

A felperesi keresetet a kir. törvényszék elutasította. Az ítélet indoklásában megállapította a következőket: „A miniszterelnök engedélyt adott arra, hogy a felperes Z. Z. címen havonta egyszer szépirodalmi jellegű sajtóterméket megjelentethessen, azonban ezen időszaki lapnak 1936. január havi száma Nagyváradon (Oradea) Magyarország területén kívül nyomtatott és azon kiadóhivatalul is Bukarest és Bratislava, az ország területén kívül eső hely jelöltetett meg. Így a lap terjesztését az 1914. évi XIV. t. c. 10. §-ának 3. bekezdése értelmében a m. kir. minisztérium közérdekből eltilthatta és az eltiltás folytán a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek a postai szállítási jog megvonása iránt a m. kir. belügyminiszter megkeresésére történt intézkedése jogos volt.

A postai szállítási jog megvonására vonatkozó rendelkezésnek volt a folyománya, hogy az időszaki lapnak a Budapesten előállított és 1936 április hó 26-án postára adott példányaiból a posta 1137 darabot nem továbbított és pedig azért, mert a lapnak ezen példányain is kiadóhivatalul a Nagyváradon előállított 1936. januári számhoz hasonlóan Bukarest és Bratislava jelöltetett meg, amely arra nézve, hogy a postai szállítási jog megvonására vonatkozó rendelkezés a lap ezen számára is vonatkozott-e, megtevesztésre nyilván alkalmas volt, melyre a lap kiadóhivatalának külföldi helyen való megjelenése, tehát a felperes eljárása szolgáltatott okot.

Az ügy eldöntése szempontjából közömbös az, hogy a lapon a kiadóhivatalnak az említett módon való megjelölése a felperes részéről mi okból történt, közömbös az is, hogy ezen megjelölés mellett a lap a helyes értelmezés szerint belföldi vagy külföldi sajtóterméknek volt-e tekintendő, mert ennek a körülménynek esetleges értelmezése s azon az alapon fogantatosított sajtórendészeti intézkedés egymagában, ha az a felperesre sérelmes is volt, kártérítés alapjául nem szolgálhat, mert nem állapítható meg, hogy a lappéldányok visszatartása körül eljáró alperesi közegek tudatosan vagy vétkesen sértették volna meg az irányadó szabályokat.

Ezek folytán felperes a lappéldányok visszatartása miatt esetleg szenvedett kárának megtérítésére az alperessel szemben jogos igényt nem támaszthat. Ezért felperest alaptalan keresetével el kellett utasítani."

A kir. ítélőtábla a kir. törvényszék ítéletét helybenhagyta és ítéletében megállapította, hogy „a sérelmezett hatósági intézkedés: a terjesztési tilalomnak a kérdéses lap áprilisi lappéldányára vonatkozott fenntartása, illetve annak hivatalból történt meg nem szüntetése még a megelőzően körülírt felperesi kötelességmulasztástól függetlenül sem tekinthető oly

jogellenes hatósági mulasztásnak, amely a kártérítési igény jogszerű alapjául szolgálhatna. Az 1936. évi április havi lappéldányon ugyanis a kérdéses adatoknak feltüntetése csupán azzal az eltéréssel történt, hogy a külföldi nyomda megjelölés helyét a lapnak a budapesti nyomdában való előállítását juttatta a felperes kifejezésére. A külföldi kiadóhivatal megjelölése folytán azonban a felperesi lap az áprilisi szám alapján is csak külföldi lapnak volt a lapterjesztési tilalom szempontjából tekinthető, mert ennek alapjául elegendő törvényi előfeltétel a lapnak külföldi kiadása is egyedülállóan, — még az esetben is, ha az ilyen lapot belföldi nyomdában állították is elő. Kétségtelen ennek folytán, hogy az alperesi hatóságokat amennyiben terhelte volna is az a kötelezettség, hogy kérelem nélkül a terjesztési tilalom hatálytalanítása iránt hivatalból intézkedjenek, még az esetben sem állapítható meg a hatóságok, az eljáró közegek terhére kártérítési kötelezettséget létesítő jogellenesség, mert a tilalom törvényes előfeltételeinek megszüntetését a külföldi kiadóhivataloknak feltüntetése által a felperes nem teljesítette."

Felperesnek a táblai ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmét a kir. Kúria elutasította a következő érdekes indoklással:

„A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek a kérdéses lap 1936 áprilisi lappéldányaira vonatkozóan a terjesztési tilalmat fenntartó, illetve ezt meg nem szüntető eljárása a fellebbezési bíróság ítéletében ide vonatkozóan megállapított és nem is vitás tényálláshoz képest — még ha esetleg a törvényes rendelkezések téves alkalmazásán alapult volna is — kétségtelenül jóhiszemű volt. Az ilyen jóhiszemű eljárás esetében azonban az állam eljáró tisztviselőjével szemben — az állandó bírói gyakorlat értelmében — a hivatalos kötelesség vétkes megszegése nem állapítható meg és így az ily módon netán okozott

károsodásért az eljáró tisztviselő felelőséggel nem tartozik. A tisztviselője által okozott kárért pedig az állam csak akkor felelős, ha maga az eljáró tisztviselője is

felel. Ellenkező esetben pedig nem. Ezekhez képest a kereset elutasítása nem sért jogszabályt és így az emiatt használt fellelvizsgálati kérelem alaptalan."

Közli: *dr. Nánay Endre.*

ÉRDEKES KÉRDÉSEK.

Questions intéressantes.

Újabb pályatételeink:

3. Milyen előnye, esetleg hátránya lenne a postamesteri hivataloknál olyan rendszer bevezetésének, amely az I. o. postamesterségek kivételével, a többi valamennyi postamesteri hivatalnál a jelenlegi különböző leadási okirat helyett, a leadásnál valamennyi könyvelt küldemény részére közös érkeztető és nyilvántartó okiratot rendszeresítene.

4. Belföldi forgalomban feladott ajánlott levél elveszése címén a küldemény címzettje a kézbesítés helye szerint kártérítésre illetékes kincstári postahivatalnál kárigényt jelent be. A bejelentést magában foglaló beadványt az említett postahivatal, — határozathozatal nélkül, — a felettes igazgatóságához terjeszti fel. Az igazgatóság a kártérítési kérelem érdekében állást foglal és állásfoglalásáról közvetlenül a címzettet értesíti. A címzett ez ellen az értesítés ellen, — a szabályszerű időn belül, — a magyar kir. postavezérigazgatósághoz fellebbezéssel él. Fellebbezésnek minősíthető-e az igazgatóság határozata ellen benyújtott beadvány; ki jogosult annak elintézésére és mi az elintézés módja?

A pályázaton a m. kir. posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő mindkét pályatételnél: **1939 április 20.**

A pályamunkákon a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem a nevet külön borítékba zárt és lepecsételt jel gés levélben a pályamunkával együtt

kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jelítség leveleket csak az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, vagy legalább is dícséretben részesül. A jutalomdíj összege pályatételenként 50 pengő.

A jutalomban vagy dícséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben jelenik meg. A pályamű végén a kidolgozaskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

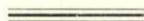
A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, kik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A Magyar Posta 1938. évi 11. számában közölt 15. pályatétel így hangzott:

Milyen módon lehetne a mai ellenőrzés gyengítése nélkül a távirati postautalványok felvételi rendjét egyszerűsíteni?

A beérkezet 3 pályamű közül a bírálóbizottság egyiket sem fogadta el a kérdés helyes és kielégítő megoldásaként. Éppen ezért a beérkezett pályaművek egyikét sem tartotta jutalomra vagy dícséretre méltónak.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

7. A napilapok egyszerű előfizetési felhívásai címezetlen nyomtatványként postára adhatók-e?

Igen.

Az A. 1. Szab. 33. §. 3. pontjában foglaltak szerint „A posta a belföldi forgalomban szállításra nyomtatványokat címzés nélkül is elfogad, ha csupán a társadalmi és az üzleti élet céljait szolgáló egyszerű jelentések, vagy értesítések (pl. névjegyek, úrlapok, címlapok, minta- és árjegyzékek) és kizárólag a jelzett célnak megfelelő közléseket tartalmaznak. Nem adhatók fel címezetlen nyomtatványokként a politikai vagy vallásos tartalmúak.”

Az idézett pont értelmében tehát címezetlen nyomtatványként bárki postára adhatja a társadalmi és az üzleti élet céljait szolgáló egyszerű jelentéseket vagy értesítéseket, ha a jelzett célnak megfelelő közléseket tartalmaznak. Éppen az idézett rendelkezésre tekintettel, a lapváltásokat (kiadóhivatalokat) sem lehet abból a kedvezményből kizárni, hogy lapjaik üzleti érdekeit szolgáló előfizetési felhívásaikat címezetlen nyomtatványként adhassák postára. Természetesen a lapok kiadóhivatalainak előfizetési felhívásai csak olyanok lehetnek, amelyek megmaradnak az üzletszerzés normális keretei között és nem válnak politikai tartalmú röpiratokká. (139.082/1938. K. K. M. szám.)

8. A postahivatalok beszolgáltatásainak legnagyobb súlya 50 kg. vagy 30 kg lehet?

50 kg.

Az A. 1. Szab. 43. §. 1. pontjában foglaltak szerint, „a m. kir. posta belkezelésében váltott bármilyen tartalmú hivatalos csomag súlyhatára 50 kg”. Az idézett rendelkezésből nyilvánvaló, hogy a beszolgáltatást tartalmazó kézi csomag legnagyobb súlya 50 kg lehet.

Téves tehát az olyan magyarázat, amely a beszolgáltatás legnagyobb súlyának a meghatározásánál a zárlatokra (egyesített, érték, illetőleg levélzárlatokra) előírt 30 kg-os legnagyobb súlyhatárt veszi irányadónak. Az A. 2. Szab. 56. §. 5. pontjában megadott 30 kg-os legnagyobb súlyhatár kizárólag a zárlatok legnagyobb súlyára van előírva, azzal a hozzáadással, hogy a zárlatok ezt az előírt legnagyobb súlyt még akkor sem haladhatják meg, ha a zárlatban betétcsomagként elhelyezett beszolgáltatás is van. Azért ugyanis, mert ebben a pontban a betétként elhelyezett beszolgáltatásról is szó van, még nem lehet a kézi csomagként továbbított beszolgáltatás legnagyobb súlyát, az Üzletszabályzatban megadott 50 kg-ról 30 kg-ra leszállítani. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. január.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A posta, táviró, távbeszélő és rádió üzletág együttes forgalmának grafikus ábrázolását hatalmas „M” betű jellemzi, amely elülső szárával augusztus hónapra támaszkodik, hátsó szárával pedig a következő év február hónapjában ver mélyen gyökeret. Az „M” betű két csúcsát októberben és decemberben éri el, és az utóbbi évek forgalmára jellemző, hogy a decemberi csúcs az októberinél magasabb volt, jelezve ezzel, hogy az évnek legerősebb forgalmát december hónap adja. Az októberi és decemberi csúcs közötti nyereg nem túlzottan mély, annál meredekebb azonban az „M” betű hátsó szárának esési vonala, amely a decemberi csúcsforgalom után szinte zuhanásszerűen éri el a februári mélypontot.

Ezt a hosszú évek óta megfigyelt jellemző tulajdonságot mutatja a f. évi januári forgalom is, mert a decemberi for-

galmi eredményekhez képest kb. 5.4 millió munkaegységgel, vagyis 14.2%-kal esett. A csökkenés valamivel erőteljesebb, mint az elmúlt esztendőben volt, a forgalom alakulását azonban mégis igen kedvezőnek tekinthetjük, mert az eredmények nemcsak a múlt éveket haladják meg, hanem a legkedvezőbbek azok közül, amelyeket a világháborút követő időben január hónapban eddig tapasztaltunk.

A decemberi forgalomhoz viszonyítva, legnagyobb mértékben a postaforgalom esett. Ez a körülmény érthető, hiszen a decemberi forgalmat megduzzasztó körülmények, a karácsonyi és újévi ajándékozási és szerencsekívánatokat küldő szokások, elsősorban a postaforgalomban éreztették hatásukat. A múlt év januárjához viszonyítva azonban majdnem minden küldemény forgalma lényegesen emelkedett.

E nagy forgalomemelkedést részben a felszabadult területek és pedig egyrészt közvetlenül, másrészt közvetve idézték elő. Hangsúlyozom azonban, hogy csak részben, mert a forgalom a régi Csonkaország területén is számottevően élénkült. Szembetűnőbb emelkedést a közönséges és ajánlott levélpostai küldeményeknél, a csomagoknál, a csekk be- és kifizetések összegénél, valamint az utalványkifizetések darabszámánál és összegénél lehet tapasztalni. Az ajánlott küldemények darabszáma minden év elején magas. A forgalomemelkedést a kereskedelmi és iparvállalatok, a pénz- és hitelintézetek, valamint a biztosító társaságok feladásai idézik elő. Nagyobb a forgalom a felszabadult területeken is. Ez az ottani szervezési munkákkal, továbbá a még fennálló portómentességgel állhat összefüggésben. Nagyobb mértékben emelkedett a postautalványkifizetések összege is, amely részben a dohánybeváltási járandóságoknak a következménye. A postatakarékforgalom csak lassan tér vissza a régi, megszokott kerékvágásba. A betevők száma a múlt januárjához képest még mindig csökkent, a betétek összege azonban már 2.2%-kal emelkedett. A betétvisszafizetések száma és összege a múlt évhez viszonyítva igen nagy mértékben, 26.0, illetőleg 20.3%-kal esett.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma, a táviróforgalom megszokott alakulásának megfelelően, a decemberi forgalomhoz képest jelentékenyen csökkent, de a múlt évi januári forgalomhoz viszonyítva 36.2, illetőleg 30.7%-kal emelkedett. A táviróforgalom nagymérvű élénkülésére jellemző, hogy a forgalomemelkedés a felszabadult területek forgalma nélkül is 25.0, illetőleg 18.4%-ot tett ki.

A távbeszélőforgalom alakulása szintén igen kedvező, bár a távbeszélőállomásoknál a szaporulat üteme lényegesen lassábbodott. Míg az 1938. év januárjában

az 1937. januárjához képest még 9.589 állomás, vagyis 9.3%-os szaporulat mutatkozott, addig ez a szaporulat az 1938. év januárjához képest a f. év januárjában csak 7.638 állomást, vagyis 6.8%-ot tett ki. A felszabadult területeken bekapcsolt távbeszélőállomásokkal együtt a szaporulat természetesen lényegesen nagyobb és pedig 11.600 állomás, vagyis 10.3%. Megemlítem még azt is, hogy a táblázat adatai szerint a 200-nál kevesebb távbeszélőállomást befogadó központok állomásainak száma az 1938. évi decemberi állapothoz viszonyítva 165 távbeszélőállomással csökkent. Ez azonban tényleg nem csökkenés, hanem annak a következménye, hogy Esztergom központ a 200-nál több előfizetővel bíró hálózatok csoportjába került át és így az esztergomi előfizetők most már abban a csoportban szerepelnek. A legkedvezőbb eredményeket ebben a hónapban is a kezdeményezett és érkezett távolsági beszélgetések mutatják, mert ezek száma a felszabadult területek forgalma nélkül is 8.2, illetőleg 7.3%-kal emelkedett.

A nyilvántartott rádióelőfizetők létszámában most elsősorban szerepelnek a felszabadult területeken lakó rádióengedélyesek. Számuk 25.878, amely szám még nem teljesen pontos, minthogy egyes postahivataloknál a nyilvántartások még teljesen nem készültek el és így az ottani rádióelőfizetők száma még ismeretlen. A kimutatott létszám tehát még emelkedni fog. F. évi január hó végén a posta a felszabadult területekkel együtt az országban 452.651 engedélyest tartott nyilván. Az előfizetők száma tehát az 1938. év januárjához viszonyítva 63.595 engedéllyessel, vagyis 16.3%-kal, az előző év decemberéhez képest pedig 33.436 előfizetővel, tehát 8%-kal emelkedett. A felszabadult területeken nyilvántartott rádióelőfizetők nélkül a szaporulat a múlt év januárjához képest 37.717 engedélyes, vagyis 9.7%.

A forgalom munkaegységeiben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységeiben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vételével értékelünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységeiben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta, távíró, távbeszélő és rádió forgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldol-

gozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységeiben kifejezett forgalom a múlt év januárjához képest igen nagy mértékben, 16,9%-kal emelkedett. A januári forgalmat kifejező 39.885.000 munkaegység a magyar postánál január hónapban eddig elért legnagyobb forgalmat képviseli. Az utolsó 10 év januári forgalmáról összehasonlításként szolgáljanak a következő adatok:

Év	Hó	Forgalom millió munkaegység
1930	január	36.2
1931	„	33.9
1932	„	29.4
1933	„	27.3
1934	„	27.7
1935	„	28.8
1936	„	29.9
1937	„	31.5
1938	„	34.1
1939	„	39.9

Megjegyzem, hogy az 1939. évi adatban a felszabadult területek postai szervei által feldolgozott 1,793.000 munkaegység is benne van. E nélkül a forgalom 38,092.000 munkaegységet képvisel, tehát a felszabadult területek forgalma nélkül is lényegesen nagyobb, mint az eddigi csúcsgorgalmat képviselő 1930. évi januári forgalom.

A múlt év januárjához viszonyítva a legnagyobb forgalomemelkedés ebben a hónapban is a távíró üzletágnál jelentkezik, 38,3%, ezt követi a postai üzletág 18,0, majd a rádió üzletág 16,3%-os, végül a távbeszélő üzletág 11,8%-os emelkedéssel.

1. POSTAFORGALOM.) — 1. Trafic postal.)

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n											
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, belfőt és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements			
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant		
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761		
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881		
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372		
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012		
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906		
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911		
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945		
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491		
1938.	I.	37.945	692	36	759	850	58.903	122	9.335	1.955	152.541		
1938.	II.	36.275	609	34	737	819	57.243	120	7.837	1.818	163.324		
1938.	III.	44.266	639	37	848	847	58.105	110	7.248	1.805	151.328		
1938.	IV.	40.995	662	36	840	934	63.019	87	6.531	1.997	158.388		
1938.	V.	38.444	655	35	769	846	56.308	76	5.621	1.858	173.577		
1938.	VI.	35.531	580	33	773	831	60.228	75	6.411	1.774	165.994		
1938.	VII.	37.588	762	37	784	915	63.049	94	8.169	1.823	163.491		
1938.	VIII.	38.456	668	41	817	910	66.688	97	8.463	1.933	215.646		
1938.	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828		
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997		
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217		
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662		
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669		
1938. II.-1939. I. összesen : II. 1938.-I. 1939. total:		509.616	8.597	462	10.825	11.054	771.641	1.028	88.113	23.473	2.320.121		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Összehasonlítások Comparaisons	1939. I. havában 1938. I. havához képest több (+) kevesebb (-) En javn. 1939 par rapport au mois de javn. 1938, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+	8.183	+ 159	+ 6	+ 156	+ 159	+ 2.984	- 18	+ 208	+ 159	+ 40.128
		%-ban en %	+ 21.6	+ 23.0	+ 16.7	+ 20.6	+ 18.7	+ 5.1	- 14.8	+ 2.2	+ 8.1	+ 26.3	
	időszakban időszakához képest több (+) kevesebb (-) En par raport aux mois de en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		%-ban en %	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

2. TÁVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique
 3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone								
		Távíratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques					Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számlált helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complées nombre en milliers		
		Telégrammes, nombre en milliers	feladás dépôt	hálózatok szerint dans le réseau			összesen total	bpesti egységes uniforme de Budapest		vidéken en province	összesen total	
				kézbesítés remise	bpesti egységes uniforme de Budapest	falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés			200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés			egységes hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest
1930.	—	3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890		
1931.	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
1932.	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
1933.	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
1934.	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	2.257	121.980	12.944	134.924		
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	2.155	127.933	14.261	142.194		
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	2.117	134.885	16.358	151.243		
1938.	I.	152	212	70.853	18.469	23.223	112.545	2.133	11.986	1.486	13.472	
1938.	II.	144	199	71.383	18.566	23.380	113.329	2.139	11.650	1.437	13.087	
1938.	III.	166	226	71.832	18.882	23.306	114.020	2.141	10.916	1.329	12.245	
1938.	IV.	167	224	72.141	18.952	23.421	114.514	2.139	12.234	1.470	13.704	
1938.	V.	190	252	72.407	19.028	23.552	114.987	2.118	11.668	1.397	13.065	
1938.	VI.	204	263	73.122	19.111	23.743	115.976	2.099	12.144	1.515	13.659	
1938.	VII.	208	268	73.193	19.188	23.993	116.374	2.107	11.521	1.514	13.035	
1938.	VIII.	243	301	73.283	19.305	24.216	116.804	2.133	10.715	1.566	12.281	
1938.	IX.	254	320	73.836	19.486	24.426	117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
1938.	X.	228	294	74.307	19.608	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1938.	XI.	226	289	74.543	20.862	26.212	121.617	2.186	12.238	1.567	13.805	
1938.	XII.	233	302	75.128	21.618	26.838	123.584	2.201	12.133	1.585	13.718	
1939.	I.	207	277	75.460	22.012	26.673	124.145	2.228	12.826	1.737	14.563	
1938. II. — 1939. I. összesen: II, 1938.-I, 1939. total:		2.470	3.215	—	—	—	—	—	142.169	18.327	160.496	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. I. havában 1938. I. havához képest több (+) kevesebb (-) En janv. 1939 par rapport au mois de janv. 1938, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 55 + 65	+ 4.607	+ 3.543	+ 3.450	+ 11.600	+ 95	+ 840	+ 251	+ 1.091	
		%-ban en %	+ 36,2 + 30,7	+ 6,5	+ 19,2	+ 14,9	+ 10,3	+ 4,5	+ 7,0	+ 16,9	+ 8,1	
	időszakban időszakához képest több (+) kevesebb (-) En par rapport aux mois de en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		%-ban en %	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

A posta forgalma.

6. A FELSZABADULT TERÜLETEK FORGALMA. — 6. Le trafic des territoires rattachés.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1938.	XI.	3.526	32	1	29	20	1.649	1	60	7	4.490
1938.	XII.	3.548	57	3	43	54	3.429	2	211	46	10 225
1939.	I.	3.372	60	3	34	52	2.403	2	248	78	10.510

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

É Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques paiements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1938.	XI.	—	37	1	54	33	1.045	*	13	1	1.672
1938.	XII.	—	58	3	91	49	4.260	1	46	5	6.265
1939.	I.	—	63	3	76	44	6.670	1	110	8	5.082

*) Összesen csak 81 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.

c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales comptées nombre en milliers
		feladás depót	kézbefizetés remise	hálózatok szerint — dans le réseau	talurendszerű és 200 előfizetőnél nagyobb syst. rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés	
1938.	XI.	6	6	1.067	1.531	2 598	5
1938.	XII.	24	28	1.773	1.985	3.758	54
1939.	I.	17	26	1.901	2.061	3.962	156

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).

d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdemenyezett départ	érkezett arrivée	
1938.	XI.	140	5	4	—
1938.	XII.	227	49	46	—
1939.	I.	227	53	52	25.878

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.

Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1938.	XI.	558	70	119	—	747
1938.	XII.	1.050	290	460	—	1.800
1939.	I.	1.000	234	528	31	1.793

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA

Ausztráliai Államszövetség.

Az 1936/37. költségvetési év eredményeit összefoglaló jelentés szerint a közönséges levélpostai küldemények forgalma a megelőző évi adatokhoz mérten 2.52%-kal, az ajánlott küldeményeké 5.31%-kal, a kezelt csomagok darabszáma pedig 2.27%-kal emelkedett. Az utalványforgalom hasonló ütemben fejlődött.

A bel- és külföldi légi postai összeköttetéseket jelentékenyen kiépítették és tökéletesítették. A belföldi légi postavonalak hossza (17.185 mérföld) 27.1%-kal gyarapodott.

Az igazgatás nagy súlyt helyez a modern üzleti szellemű propagandára. A bevételek 4.16, a kiadások pedig 3.6%-kal növekedtek. A tiszta felesleg több mint 2 millió font.

Kanada.

Az utolsó évi jelentésből a levélpostai küldemények forgalmára vonatkozó adatok

hiányoznak. A kezelt postautalványok darabszáma 4.7%-kal emelkedett. A mozgóposták 39.631 mérföld hosszú pályán közlekednek. Légi úton 1,200.831 font anyagot szállítottak. A postahivatalok száma 1937. március 31-én 12.272 (+ 116) volt. A bevételi felesleg 3,735.977 kanadai dollár.

Németalföld.

A holland posta 1937-ben 8.1%-kal több levélpostai küldeményt és 2.9%-kal több csomagot kezelt, mint az előző évben. A forgalom emelkedését a gazdasági helyzet javulásával magyarázza.

Az év folyamán mérsékeltek a belföldi levélposta díjszabást. Holland-Indiával a légi postai összeköttetést lényegesen sűrítették: az eddigi heti két járat helyett 1937. október 2. óta 3 közlekedik. Ebben a viszonylatban a légi postai pótdíjat leszállították.

Az üzleti eredmény a jelentékeny díjmérséklések ellenére is igen kedvező volt. A tiszta felesleg meghaladja a 8.5 millió forintot. (L'Union Postale, 1938:12.)

Németország.

Ausztria bekebelezése a német birodalomba nem ért véget a főhatalom kiterjesztésnek tényével. A jogviszonyok átrendezése, illetőleg a német jogszabályok érvényének az újonnan szerzett területre való kiterjesztése nem történhetik egyik napról a másikra, ehhez a folyamathoz hosszú évekre, sőt évtizedekre van szükség. Ez az átmenet természetesen nem mindig történik simán surlódások nélkül. Így legutóbb a német tisztviselőtörvény hatályát kiterjesztették a volt osztrák szövetségi alkalmazottakra is, akiknek körében ez az intézkedés érthető izgalmat okozott.

Különösen a nőtisztviselők szolgálati viszonyaiban áll be a német birodalmi tisztviselőtörvény értelmében jelentékeny változás. Az említett törvény 63. §-a ugyanis kimondja, hogy a férjes nőtisztviselőt el kell bocsátani, ha azt az érdekelt kéri, de anélkül is, ha a család jövedelmét tekintve, az illetőt tartósan ellátottnak lehet tekinteni. Tartósan ellátottnak kell tekinteni pl. azt a nőalkalmazottat, akinek a férje nyugdíjképes állami tisztviselő. Némileg enyhített a törvénynek ezen a szigorú rendelkezésén az a rendelet, amely hivatva van kiterjeszteni a tisztviselőtörvény hatályát Ausztria területére. A rendelet ugyanis kimondja, hogy el lehet tekinteni az elbocsátástól mindazoknál a nőalkalmazottaknál, akik a volt Ausztriában 1938. október 1-én már szolgálati viszonyban állottak. A döntés joga a birodalmi postaminisztert illeti, aki kilátásba helyezte, hogy az elbocsátást csupán a lekirívóbb esetekben fogja kimondani.

Azt a kérdést, hogy a jelzett időpont után férjhez menő női alkalmazott megmaradhat-e a szolgálatban, kizárólag az ismertetett törvény 63. §-a alapján kell eldönteni. Eszerint bizonyos esetekben (amikor a megélhetést nem lehet biztosítottnak tekinteni) a nőalkalmazott férjhez mehet

a nélkül, hogy ezért állását el kellene hagynia. Érdekes, hogy a most érvényét veszített osztrák jogszabály még szigorúbb volt ebben a tekintetben, mert úgy rendelkezett, hogy a rendelet hatályba lépése 1933. december 15. után férjhez menő nőalkalmazottakat csekély kivétellel (ha a házasságra a rendelet kibocsátása előtt komoly előkészületek történtek és az 1934. augusztus 15-ig létrejött) el kell bocsátani.

Röviden kiterjeszkedhetünk annak az ismertetésére is, hogy miféle ellátási igényjogosultságot biztosít a tárgyalt rendelet a házasságkötés miatt elbocsátott nőalkalmazottaknak. Ebből a szempontból nem játszik szerepet, hogy az elbocsátás az érdekelt kérelmére, avagy akarata ellenére történt. Mint már említettük, előfordulhat, hogy a férjes nőalkalmazott a családi gondok, házi elfoglaltság miatt szolgálatát nem tudja tökéletesen ellátni, vagy esetleg házasságkötése kapcsán olyan anyagi viszonyok közé kerül, hogy szolgálati illetményére többé nincs szüksége és erre való hivatkozással maga kéri elbocsátását. Mindazokban az esetekben, amikor ezt a férjes nőalkalmazott elmulasztja, de az említett kivételek közül egyik sem állapítható meg, az elbocsátás az érdekelt akarata ellenére is megtörténik. Mindkét esetben ugyanolyan összegű egyszeri végkielégítés illeti meg az érdekelt alkalmazottat.

A német tisztviselőtörvény 64. §-a határozza meg a végkielégítés összegét. Eszerint betöltött 2—3 szolgálati év után legutóbb élvezett havi illetmény kétszerese, 4—5 év után a háromszorosa jár és ez a szorzószám a szolgálati évek számához igazodva folyton nő, míg a 14 szolgálati évnél a 20-at el nem éri. Az ily módon kiszámított végkielégítés azonban nem érne fel azzal a végellátással, amire az érdekeltnek a régi osztrák szabályok alapján igényük volt. Hogy tehát hátrányosabb helyzetbe ne kerüljenek, más tételeket kellett megállapítani. Így is történt és a német tisztviselőtörvény hatályát a volt

Ausztriára kiterjesztő rendelet 25. szakasza értelmében a betöltött 3—5 szolgálati év után az 1938. év szeptemberében élvezett havi illetmény kilencszerese, 5—10 évi szolgálat után ennek 18-szorosa, 10-nél több szolgálati év után pedig a 27-szerese fizetendő. Végkielégítés szempontjából csakis az olyan illetmény jöhet figyelembe, ami a régi osztrák szabályok értelmében nyugdíjszámítási alapul szolgál. A két számítási mód közül mindig azt kell alkalmazni, ami az érdekeltre nézve kedvezőbb, tehát eltérés esetén a nagyobb összeget kell folyósítani.

Azoknak a legalább 10 évi szolgálattal rendelkező osztrák nőalkalmazottaknak, akik a vonatkozó osztrák jogszabály hatálybalépése előtt kötöttek házasságot férfi állami alkalmazottal, nyugdíjra volt igényük, ha férjük fizetése bizonyos határon alul maradt. Ezeket a nőalkalmazottakat a német birodalmi rendelet kivételesen, a szerzett jogokra tekintettel, folytatólag meghagyja nyugdíjuk élvezetében.

Ezek az ismertetett kivételes rendelkezések azonban csupán a méltányosság kedvéért és a simább átmenet biztosítása érdekében láttak napvilágot; a végső cél a jogegység elérése a birodalom egész területén. Ezért a végkielégítés kedvezményes számítására csak 1941. szeptember 30-ig van lehetősége. Eddig az időpontig az érdekelt nőalkalmazottaknak határozniok kell, hogy kérik-e önként végkielégítésüket. Aki ezt elmulasztja, azt hivatalból bocsátják el, ebben az esetben azonban az illetőnek csupán a német tisztviselőtörvény 64. §-a szerint kiszámított végkielégítésre van igénye.

A csak 1938. szeptember 30. után férjhez menő osztrák nőalkalmazottak szintén a német tisztviselőtörvény 63. §-a alapján válhatnak ki a szolgálatból, tehát végkielégítésen kívül más ellátásban nem részesülhetnek. Ha ezek az említett időpontot megelőzően már szolgálatban állottak, az ismertetett kedvezményes számítás szerint

kapják a végkielégítést abban az esetben, ha ez rájuk nézve kedvezőbb. Ez a szabályozás is csak akkor érvényes, ha az érdekelt a szolgálatból 1941. szeptember végéig válik ki a tisztviselőtörvény 63. §-a alapján.

Az osztrák szabályok szerint az a nőalkalmazott, akinek a szolgálatból történt kiválásakor legalább 10 szolgálati éve volt, a végkielégítésről való lemondás mellett kérhette, hogy a szolgálatból való kiválása időpontjában neki járó nyugdíjat 60. életéve elérése után, vagy korábban bekövetkező szolgálatképtelenség, vagy férje elhúnyta esetén folyósítsák. Az új szabályozás ezt a lehetőséget is megszüntette. (Die deutsche Post, 1939:1.)

Norvégia.

A norvég posta is általános forgalomnövekedésről számol be. Az 1937-ben kezelt összes postai küldemények darabszáma 350,735.000-re becsülhető, ami körülbelül 26 millióval több, mint az előző évben. Minden küldeményfajnál forgalomemelkedés volt kimutatható. A szállítószolgálatot 217 mozgóposta látta el. 3.998 km hosszú vonalon, az év leforgása alatt 7,994.000 km utat téve. A 6.400 km-es légi postavonalakon a légi járatok 568.000 km-t repültek.

1937 végén 4.396 (+ 48) volt a postahivatalok száma, amelyekben 8.803 főnyi személyzet látta el a szolgálatot. Minden 662 lakosra jut egy postahivatal. Az év pénzügyi végeredménye: 5,277.000 norvég korona tiszta üzemi felesleg.

Svédország.

A svéd posta forgalma is emelkedett 1937-ben. Kereken 937 millió küldeményt kezelt, 36 millióval többet, mint az előző évben. Postaszállításra összesen 16.441 km vasúti és 14.779 km légi vonalat használtak fel. Vasútvonalon 39,217.493, a légi postánál pedig 2,855.403 km az évi teljesítmény. Az év folyamán 4.050 (+ 45) stabil

és 321 mozgó postahivatal szolgálta ki a közönséget.

A posta 18,251.554 svéd koronával növelte az állam tiszta bevételét. (L'Union Postale, 1938:12.) (Ifj. Kovács.)

*

A három balti állam postai berendezkedése. Észtország, Lettország és Litvánia a múlt év végén ünnepelték önállóságuk 20 éves jubileumát. Ebből az alkalomból ez ifjú országok postai igazgatásainak vezetőségei a külföldi szakkörök figyelmét iparkodtak ráirányítani arra a csodálatos erőfeszítésre, mellyel jóformán a semmiből sikerült a szomszédos országok postáival egyszínvonalú, sőt néhol azokénál is aránylag nagyobb teljesítményű intézetté fejleszteni saját postájukat.

Ebből az alkalomból időszerűnek tartjuk a Magyar Posta olvasóival rövid összefoglalásban megismertetni e három ország küzdelmes munkáját a postai berendezéseinek tökéletesítéséért.

I.

Észtország a legészakibb balti ország a Finn-öböl Pejpus-tó és a Rigai-öböl között, kerekaszámban 47.500 km² területen, a velünk magyarokkal, közös eredetű 1,130.000 lakossal. Mint Oroszország sokáig elnyomott nemzetisége, annyira elhanyagolt állapotban volt, hogy például az orosz uralom utolsó évében, 1917-ben, összesen 157 postahely látta el az egész ország postai szolgálatát, amelyekből 150-nek volt távirdája és csak kettőnek távbeszélője is. Ezzel szemben 1938-ban már 3661 postahely, 1847 távirda- és 2047 távbeszélő-állomás működött. Ezek között természetesen csak 118 úgynevezett rendes postahivatalról (kinevezett kincstári személyzettel) és 595 ügynökségről szól a jubiláris statisztika, a többi tanyai postahely, levélgyűjtő állomás, stb.

A húsz évvel ezelőtt függetlenné vált ország posta szervezése abból az alapelvből indult ki, hogy a posta szolgálatait egyforma joggal igényelheti mind a városi, mind a vidéki állampolgár. A gyéren lakott, nagykiterjedésű puszták postai szolgálatát úgy oldották meg, hogy az utak mentén, vagy lakótelepek közelében, egymástól 2—4 kilométer távolságra kétrekeszes levélgyűjtő szekrényeket szereltek fel, melyeknek egyik rekesze a feladott levelek gyűjtésére szolgál, a másikba pedig a legközelebbi postahivatalok rendszerint lovas körjáratai a környék lakóinak címzett levélpostai küldeményeit és a könyvelt küldeményeiről szóló értesítéseket helyezik el. Ezek kézbesítéséről aztán az ezzel megbízott (közigazgatási, vagy vasúti) alkalmazottak gondoskodnak. Ezek a megbízottak teljesen díjtalanul látják el postai szolgálatukat s mindössze annyi ellenszolgáltatásra számíthatnak, hogy saját postai ügyeiket otthonról intézhetik s aki közülük táviratközvetítő távbeszélő kezelésére is vállalkozik, annak a távbeszélő bevezetése nem kerül pénzébe.

Hogy milyen szívesen akad így is vállalkozó, mutatja az a körülmény, hogy 1936-ban kezdték meg a hivatalosan felszerelt gyűjtőszekrényeken kívül megokolt kérésre magánosoknál is ilyen gyűjtőszekrények felállítását és ezek száma két év alatt 398-ra emelkedett.

A postaforgalom a legújabb időben is rohamosan növekszik. Amíg pld. a kezelt levelek darabszáma az 1933/34-ik költségvetési évben 57 millió, 1936/37-ben 66 millió volt, az 1937/38. évben már a 70 milliót is jóval meghaladta.

Az észti táviróforgalom ezzel szemben erős hullámmzást mutat. 1924-ben még 397 ezer táviratot kezeltek, 1933/34-ben már csak 209 ezret s azóta is oly gyenge az emelkedés, hogy a táviratok darabszáma 1937/38-ban is csak 275 ezer. Viszont a távbeszélő nagyon erős ütemű gyarapodásáról beszél a hivatalos statisztika. Míg

1924-ben az észt távbeszélő vezetékeken összesen csak 11 és félmillió beszélgetést bonyolítottak le, 1933/34-ben már 18 és fél milliót s a legutóbbi 1937/38-as költségvetési évben 30,658.000 volt a telefonbeszélgetések száma.

A 118 állami postahivatal szolgálatát 1752 főnyi, — az európai viszonyokat tekintve középfizetésű, — állami személyzet látja el, amelyből 1264 férfi és 488 nő. Az utóbbiak legnagyobb része a távbeszélőnél teljesít szolgálatot.

A belföldi táviratozást teljesen Morsegépekkel bonyolítják le, a külföldit Hughesgépek, a Németországgal, Angliával, Dániával és Svédországgal fennálló forgalmat a Tallinn—Haapsalu-i rádióállomás látja el. A Balti-tengeren járó észt hajókkal főleg a Tallinn—Kopli-i parti rádió táviróállomás levelez. Ezekon kívül van még 9 más tengerparti, 2 repülőtéren, 3 hírszóró és néhány rövidhullámú magánrádióállomás.

A tallinni távbeszélő központ már automata. S most van folyamatban a tartui távbeszélő központ automatizálása. Tallinn előfizetőinek száma közel 9000, az egész országé pedig 26.000 körül van.

A rádiószolgálat bevezetésével már 1924-ben kísérletezett a postavezérgazgatóság, de a szükséges összeget éveken át nem sikerült beállíttatnia a költségvetésbe. 1926-ban rádió részvénytársaság alakult, amely 4 évre kapott koncessziót s 1926 decemberében meg is kezdte rendszeres adásait. De a mostoha anyagi viszonyok, az előfizetők lassú szaporodása, a szakemberek és megfelelő előadók hiánya állandó küzdelemmé tették a társaság egyízben meg is hoszszabbított vegetálását. Azon kívül az a körülmény, hogy az időközben nagy áldozatokkal újjáépült s 20 kw-ra erősített adóállomás is a főváros mellett, így az ország szélén állott s nem volt jól hallható az egész ország területén, akadályozta a haladást. 1934-ben aztán az egész vállalkozást átvette a posta s az ország központjában fekvő kis Türi városkában új,

120 kw erősségű adóállomás építését kezdte meg 197 méteres antennatoronnyal. Ez az állomás 1937 decemberében kezdte meg rendszeres működését. A hallási viszonyok most az egész országban kitűnőek, a programot az egész nemzeti kultúra képviselőiből álló tanács állítja össze, a mikrofon előtt a legkiválóbb előadók szerepelnek s a jogtulajdonos postavezérgazgatóság intézkedései (az egész országra kiterjedő villamos áramvezetékhalózat kiépítése, ideiglenes széldinamók és benzomotorok felállítása, magánvállalatok villamosenergiájának a rádióelőfizetőkhez olcsón való bevezetése, stb.) rohamos fejlődést biztosítanak a rádióknak. Az évenként két részletben fizethető minimális előfizetési díj, a tartui telefongyár által belföldön gyártott olcsó népvévek forgalomba hozatala és a számtalan kedvezmény, az előfizetők számának gyors növekedését eredményezik, úgy, hogy 1938. év végén az alig egyéves állami rádió előfizetőinek a száma meghaladta az 57.000-et.

II.

A középső Baltiország: *Lettország*. Kezdenek 65.800 km² területen, 1,965.000 lakossal, 1918. november 18-án kezdte meg független életét, de az évszázadokon át idegen járom alatt, rabszolga sorsban élt nép legelemibb kulturális igényei is csak nagyon lassan bontakoztak ki s a forradalmak és a világháború utórezgései nemcsak hogy nem teremtettek megfelelő légkört a békés fejlődésnek, hanem még azt is lerombolták, ami a nagy világégből megmaradt. Csak 1918. december 26-án kezdte meg rendszeres működését az egész országban összesen 12 postahivatal s csupán ezek állottak fenn 1919. július végéig, amikorra újabb hivatalok berendezése is elkészült és összeterelődött a szükséges személyzet, úgy, hogy ekkor már 76 posta és 29 posta-távíróhivatal állott, 618 főt számláló személyzettel a teljes felszabadulására ébredező lett népnek. És ma, hús

év múlva, 237 rendes és öt osztályba sorozott 1657 alpostahivatalon kívül számos gyűjtőhely szolgálja a lett postaközlekedést, melyekben 4384 főnyi állami személyzet (2907 férfi és 1477 nő) áll a felek rendelkezésére. E stabil hivatalokon kívül 58 vándor postahivatal és 12 automobil-posta szolgálja a falu népét, akik távolabb laknak egy-egy posta központtól. Az alpostahivatalokban 1657 főnyi szerződéses személyzet látja el a szolgáltatást. A 3.300 km hosszú vasúti vonalon kívül 11.000 km-nyi postai út épült ki eddig, amelyen a szállítást nagyrészt lófogatok bonyolítják le. Érdekes szabály, hogy minden polgárnak joga van bárhol megállítani a postajáratot, hogy a saját, szabályszerűen felszerelt postaküldeményét feladás céljából a járat kísérőjének átadja. S még érdekesebb a dologban az, hogy ezzel a polgári joggal csak a legkritikább esetben történik visszaélés. A gyéren lakott országrészekben gyűjtőszekrényeket helyeztek el a lett posta is, melyek közül néhány már kétrekeszű, aminők az észet dűnákon állnak a lakosok rendelkezésére.

A feladott levélpostai küldemények darabszáma 1937-ben már túlhaladta az 57 milliót, amelyekből hat és negyed millió ment külföldre. Az érkezett küldemények darabszáma több volt 58 és fél milliónál.

A repülőposta, melynek szerepe a nemzetközi forgalomban évről évre fontosabbá válik, erős hatással volt a lettországi postaközvetítés fejlődésére is. Lettország, mint a Balti-országok középső része, természetes gócpontja a nagy nemzetközi légi vonalaknak, melyek Európa északi országaiba és a Szovjetunióba vezetnek. Rigán át három fontos repülővonal repülőgépei közlekednek: a Berlin—Danzig—Königsberg—Kaunas—Riga—Tallinn—Helsinki, a Varsó—Kaunas—Riga—Tallinn—Helsinki és a Moszkva—Riga—Stockholm vonalakéi. Ez az utóbbi pótdíj nélkül szállítja a lettországi levélpostát Svédországba, Norvégia-ba és Dániába. Belföldön jó eredménnyel

működik a Liepaja—Riga között közlekedő repülőjárat, mely a közönséges levelezést naponként kétszer közvetíti. Most folynak a Riga—Daugavpils új repülővonal berendezésének előmunkálatai. A levelek belföldi légi szállításáért semmiféle pótdíjat sem kell fizetni.

A világháború előtt a mai Lettország területén magántársaság látta el a távbeszélőszolgálatot. Hálózata nagyon silány volt; de még ez a kezdetleges berendezés is összeomlott a hosszú harcok alatt. Magánosoktól lehetett összevásárolni néhány készüléket és ezeken kívül csak az a kevés maradt meg, amit a személyzet rejtett el; sokszor életét is veszélyeztetve, legtöbbször földbe ásva. A háború után ez a nagyon kevés számú készülék állott csak rendelkezésre, mert az újjászületett állam nem tudott nemes valutát szerezni, amiért külföldről kiegészíthette volna berendezéseit. Ez az állapot hozta meg azt a szerencsés megoldást, hogy a postaigazgatásnál létesített javítóműhely rövidesen új gépek gyártását is megkezdte. Ebből a kezdeményezésből fejlődött ki aztán rövid idő alatt a híres márkájú VEF elektrotechnikai gyár, amely ellátja nemcsak a rohamosan fejlődő belföldi szűkségletet, hanem már exportra is dolgozik, még pedig nemcsak a környező államokba, hanem távolabbi országokba is. Ez adott lehetőséget ahhoz az amerikai méretű fejlődéshez, mely az 1919/20-as és 1936/37-es költségvetési évek statisztikája közötti különbségben mutatkozik. E két dátum között ugyanis az ország távbeszélő vonalainak hossza 2900 kilométerről közel 39.000 kilométerre, a távbeszélő központok száma 22-ről 997-re, az előfizetők pedig 1180-ról 65.702-re emelkedett. Rigában, a fővárosban 1938. év végén az előfizetők száma 28.260.

Lettország rádiója is öröndetes fejlődést mutat. 1939. január elején a rádió-előfizetők száma elérte a 135.000-et. Hogy a Madonnának nevezett főadóállomás halálai viszonyai megjavuljanak, megkezdőd-

tek az új antennatorony építésének előmunkálatai. Az állami költségvetésbe a tavasszal fokozott ütemben meginduló munkákra 185.000 latot irányoztak elő. Az új torony 230 méteres magasságával Lettország minden eddigi épületének magasságát felülmulja. A rigai antennatorony ugyanis csak 65 méter, a kuldigai 120 méter magas. Ugyancsak 120 méteres a közismert rigai Szent Péter-templom tornya is.

III.

A legdélibb és így légvonalban hozzánk legközelebb eső országa a Baltikumnak: *Litvánia*. Mint a másik két Baltiország, Litvánia is az oroszországi rabszolgasort szenvedte a világháborúig. A posta is csak olyan mértékben fejlődött, ahogy arra a kormányzatnak szüksége volt. Postahivatalok csak a kerületi székvárosokban és a nagyobb vidéki városokban voltak.

Mikor 1915-ben a német haderő megszállta Litvániát, sűrű távbeszélőhálózatot épített ki az egész országban, de az csak a német hadsereg szolgálatát látta el. Ugyanígy a gondosan kiépített postahálózat is.

Csak 1918. november 16-ától kezdődött a litván posta önállósága, amikor a német haderő megkezdte kivonulását. Ekkor alakult meg Vilniusban a litván postaigazgatás, amely azonban kénytelen volt az államtanács házában egyik folyosóján meghúzódni, mert a németek csak 1918. december 26-án adták át a postahivatali helyiségeket. Az 1919. év folyamán mégis sikerült 93 postahivatalt és 2 postaügynökséget átadni a forgalomnak. Aztán mind nagyobb lépésekkel haladt a litván posta a fejlődés útján, míg mai kiterjedtségét elérte, amikor 260 postahivatal, 429 ügynökség és 242 segédhivatal működik a kis ország területén, amely csak 55.670 km², de sokkal sűrűbben lakott, mint a másik két Baltiország, mert hiszen lakosainak a száma 2,500.000.

A kormányzat ott is állít fel postahivatalokat, ahol azok nem ígérnek jövedelmezőséget s így érte el azt, hogy a kultúra terjesztői: a hírlapok nemcsak a városokban, hanem a legtávolabbi tanyákon is sok ezer előfizetőhöz érnek el minden nap.

Az igazgatás a szolgálat beosztásánál is a nép igényeihez igazodik. Míg az államháztartás többi hivatalainál vásár- és ünnepnapokon egyáltalán nincs semmiféle szolgálat, a postahivatalok ilyenkor is teljes felvételi szolgálatot tartanak, mert hiszen a falusi nép leginkább ilyenkor ér rá a városba, vagy a postára menni.

1932 óta ugyancsak a kisemberek érdekében működik a postatakarékpénztár is.

A nagyobb postahivatalokban minden technikai újítást (liftek, szállítószalagok, bélyegzőgépek, gyorsjáratú autók stb.) azonnal bevezetnek. A mozgópostakocsik berendezése a legmodernebb. A légi szállítás is jól működik és állandó fejlődést mutat. Így válik lehetővé, hogy nemcsak a hírlapok, de a feladott levelek legnagyobb része is az egész ország területén még a feladás napján a címzett kezéhez jut.

Minthogy a német hadsereg az általa épített táviró és távbeszélő vezeték-hálózatot kivonulásakor teljesen leszerelte, az igazgatás itt is kénytelen volt mindent előlről kezdeni. De sem anyag, sem gépek nem állottak rendelkezésre. Azonkívül a sokféle ellenség sok helyen éjjel lerombolta, amit a személyzet napközben épített.

A háború előtt a táviratozás és a távbeszélgetés fényűzésszámba ment, mert még a leggazdagabb földbirtokosok is csak a legritkább esetben vették igénybe e találmányok áldásait. A függetlenné vált ország postaigazgatása először az így támadt előítéletet iparkodott megváltoztatni. Természetesen ez minél több vonal és központ építését követelte meg. Az amerikai méretű építkezés aztán azt eredményezte, hogy már 1923-ban minden városnak volt távbeszélő központja s ma 3

város autmata-, a többi valamennyi központi kapcsolóval és az egész országban 500-nál több nagyobb község helyi kapcsolóval dicsekedhetik. Az alacsony előfizetési és beszélgetési díjakat mindenki meg tudja fizetni s ma már a falusi nép is közszükségletnek tekinti a távbeszélőt. Az előfizetőknek az összlakosság számához való aránya kibírja az összehasonlítást több más országgal. Így már 1936-ban Litvániában minden 1.000 lakosra 8 távbeszélőállomás jutott, míg ugyanakkor a Szovjetunióban 4.9, Lengyelországban 6.8, Jugoszláviában 3.3, Görögországban 5.8, Magyarországon 15.

A népek érintkezésének legújabb, de egyik legnagyobb teljesítményű szolgálója, a rádió, is el van már terjedve Litvánia egész területén. A készülékek olcsók és azok megszerzésénél is minden lehető könnyítést megad a postaigazgatás. A motorok zavarát szigorú intézkedéseivel tel-

jesen kiküszöbölte. Országszerte sok akkumulátortöltő állomást állított fel. S mikor 1937-ben a távbeszélő díjakkal együtt a rádióelőfizetési díjakat is a legminimálisabbra szállította le, az előfizetők száma az elmúlt 11 hónap alatt 35.234-ről 43.900-ra, tehát 25%-ot ugrott fel.

A három Balti állam külön postauniót alkot egymás között, mindhárom ország területén érvényes azonos belföldi tarifával.

A három ország postásai, mint jól fizetett, szakképzett állami alkalmazottak, mindenütt a társadalom elitjéhez számítnak s a legnagyobb megbecsülésnek örvendenek. Társadalmi szervezeteik mintaszerűen kiépítettek, egységesek s bár a különféle áramlatok iparkodnak politikai célkitűzéseik szolgálatába vonni azokat, eddig nem sikerült semmiféle bomlasztást elérniök. Ezekkel a szervezetekkel más alkalommal esetleg bővebben foglalkozunk. (Zöldy István.)

TÁVIRÓ.

Európa és Amerika közt ma már számtalan kábel- és rádióösszeköttetés biztosítja a hírforgalom közvetlen és gyors lebonyolítását. Ami ma valóság, az nem is olyan régen még álomba illő volt, aminek megvalósítása érdekében a múlt században sok fáradságos és költséges kísérlet történt. Egy ilyen kísérletet ismertet a Journal des Télécommunications, amely érdeklődésre tarthat számot már csak azért is, mert egyike azoknak a sokszor emberfeletti küzdelmekkel járó kísérleteknek, amelyekből a mai modern s abban az időben elképzelhetetlen nemzetközi hírszolgálat kifejlődött.

1865 júliusában történt, hogy 24 gőzhajó hagyta el S.-Francisco kikötőjét, fedélzetükön 500 bátor, elszánt fiatal emberrel s nagy mennyiségű táviróhuzallal, meg üveg-szigetelővel ellátva, Észak felé indultak.

A Collins-expeditio volt ez a társaság, amely azzal a feladattal indult útnak, hogy New-York és Páris közt a Bering-szoroson és Szibérián át megvalósítsák az Amerika és Európa közt már akkor nagyon óhajtott közvetlen táviró-összeköttetést. E feladat megoldása 16.000 mérföld hosszúságú huzalnak részint oszlopokra, részint földre történő lerakását jelentette. Minthogy minden eddigi, az Óceánon át történt kábel-fektetési kísérlet sikertelen maradt, Collins-nak, az expedíció vezetőjének szent meggyőződése volt, hogy Amerika és Európa közt közvetlen és gyors összeköttetés létesítésének más módja nincs.

Collins azelőtt aranyásó volt az Egyesült Államokban, akit az akkor kifejlődött bankárvilág vetett felszínre. 1856-ban egy kereskedelmi küldöttség tagjaként Szibériába küldték. Ezalatt az utazása alatt ju-

tott arra a gondolatra, hogy Amerika és Európa közt a Bering szoroson át táviró-összeköttetést létesít. Erre nézve érintkezésbe is lépett azonnal II. Sándor cárral és Viktória királynővel, akik e tervet helyeselték és keresztülvitelére megadták az engedélyt. Collins a kivitelre nézve a Western Union táviró-társasággal lépett összeköttetésbe, amely a terv megvalósítását 100.000 dollárral támogatta. Maga Lincoln, az Egyesült Államok elnöke is 50.000 dollárral sietett Collins vállalkozásának támogatására. Ily hatalmas anyagi támogatás Collinst az előkészületeket illetően serény munkára serkentette. A táviró-összeköttetésnek S. Francisco-ból kellett kiindulnia s Brit-Columbián át az aranyásók által járt utat kellett követnie. A munkásként felvett 500 fiatal, elszánt embernek, katonák módjára esküt kellett tennie és a lesgigorúbb fegyelemnek kellett magát alávetnie. Amerikában a munka gyors ütemben haladt előre, Szibériában pedig az oroszok siettették a táviró-vonalak építését. Dacára a kemény télnek és a forró nyárnak, a munka gyors lépésben haladt előre. Már elérték Yukon-t, s minden a siker reményével kecsegtetett. A munka menete jogos reményt táplált arra, hogy az egész vállalkozást a tervezett idő alatt be fogják fejezni.

A „Great Eastern” gőzösnek most először sikerült Terre-Neuve-től az Atlanti Óceánon át Európával tengeralatti kábelt lefektetni. E kábel előállításánál a vezeték szigeteléséhez és a tenger vize elleni védelemhez gutta-percha-t használtak, amely épen akkor került piacra. Ez nagy sikert jelentett a „Great Eastern”-nek, de rettenetes kudarcot okozott Collins-nak és terveiének. A létesített összeköttetés megszakadt, a Collins-expedíció munkásai el voltak vágva a világtól s így kb. csak egy esztendő múlva tudták meg a munkások, hogy a terv meghiusult és a munkát már régen abbahagyták. Mindent otthagya a munkások visszatértek az Egyesült Államokba.

Collins elég magas kort ért el s New York egyik utolsórendű kis szállodájában 1900-ban, elhagyatva halt meg.

Ily csalódással és eredménytelenül végződött a Collins-féle kísérlet — a többi kísérlethez hasonlóan — amely Amerika és Európa között közvetlen táviró-összeköttetést akart létesíteni. Mindez aránylag nem is olyan régen történt, mindössze 60—70 évvel ezelőtt. (Journal des Télécommunications 1938:10.)

TÁVBESZÉLŐ.

Japán.

Japánban eddig a távbeszélő készülékek szabad kereskedelem tárgyai voltak. Az tehát, aki távbeszélő állomást akar felszereltetni, saját magának kellett gondoskodnia arról, hogy a szükséges távbeszélő készüléket kereskedőktől vagy más közvetítőktől sokszor bizony eléggé borsos áron beszeresse. A japán távbeszélő igazgatás most elhatározta, hogy ezt az állapotot

megszünteti. Már rendeletet is adott ki, amelyben az előfizetői távbeszélő berendezések eladását, átruházását, bérbe- vagy kölcsönadását megtiltotta. Ezzel kapcsolatban valamennyi szabad távbeszélő készüléknek az állami használatra történő lefoglalását, sőt szükség esetén régi előfizetők távbeszélő készülékeinek bevonását rendelte el. E rendelet kiadására az adott okot, hogy a közvetítők a távbeszélő készülékek árát általában indokolatlanul fel-

verték s így a távbeszélő előfizetők sorába belépni óhajtoknak a távbeszélő készülékekért legtöbbször igen magas árat kellett fizetniök, ami a távbeszélő szolgálat fejlődésére roppant nagy hátrányt jelentett. Egy újabb rendeletet is készítenek elő, amely távbeszélő készülékekkel történő mindenféle kereskedést megtilt. Ez a tilalom összefügg azzal a tervvel, amely

szerint félhivatalos vállalatot fognak alapítani, s ez távbeszélő készülékeknek elfogadható áron való forgalombahozatalával foglalkoznék. A közlekedésügyi miniszter nyilatkozata már is azt eredményezte, hogy Tokióban a távbeszélő készülékek ára 1500 yenről 1200 yenre és Osakában 1300 yenről 1150 yenre esett. (Die Deutsche Post, 1938:52.)

RÁDIÓ.

Svájc.

A rádiótávíró fejlődése Svájcban. Svájcban a rádiótávíró szolgálat 1898 június 3-án az első táviratnak rádió útján történt továbbításával indult meg s azóta gyors lépésben haladt előre, úgyannyira, hogy Svájcban ma már számos európai és európaián kívüli rádiótávíró összeköttetése van.

Svájcban a rádiótávíró és rádiótávbeszélő szolgálatot magántársaság látja el, amely „Radio-Sweiz” névvel 1921-ben kezdte meg működését. A részvénytöke — 2.1 millió értékben — legnagyobb részt az állam kezében van. A társaság kezdetben csak egy adóállomással rendelkezett, amely Bern mellett, Münchenbuchsee-ben épült fel és középhullámon dolgozott. A vevőállomást a társaság szintén Bern mellett, Riedern-ben állította fel. A társaság berendezései azóta hatalmas fejlődésen mentek át, szolgálata is bővült, amennyiben a népszövetségi rádió adóállomás üzemét és a légiforgalom rádióüzemét is ellátja. Jelenleg a társaság Bernben és Genfben három középhullámú európai viszonylatban dolgozó s európaián kívüli viszonylatban pedig hat rövidhullámú adóállomást működtet; a rádiótávíró vételt 40, részben közép-, részben rövidhullámú vevőgéppel látja el.

A társaság Bernben, Genfben és Zürichben rendezte be a rádióüzem központjait, amelyek egymással közvetlen vezetékkel vannak összekötve. E központok szervezete

az ország minden részéből befutó táviratok gyors közvetítését biztosítja. A bázeli fő-távíróhivatal egyébként a berni főrádió-állomással közvetlen táv gépipró összeköttetésben áll.

1922-ben a társaság 37 főnyi személyzettel rendelkezett, ez a létszám azonban 1937-ben 200 főre emelkedett. A személyzet legnagyobb részét a rádiótávíró szolgálatban foglalkoztatják; a légiforgalmi rádiószolgálatot, továbbá a genfi, berni és bázeli helyi rádióhírmondó szolgálatot 60 ember látja el.

A rádiótávíró útján feldolgozott táviratok száma 1922-ben 100.000 drb volt, ez a szám 1937-ben 820.000-re emelkedett.

A nemzetközi táviróforgalom lebonyolítását a társaság számos közvetlen összeköttetés útján biztosítja. Így közvetlen rádióösszeköttetése van a társaságnak Japánnal, Kínával, Dél-Amerikával (Buenos Aires és Rio de Janeiro), Angliával, Spanyolországgal, Dániával, Németalfölddel, Lengyelországgal, Észtországgal, Jugoszláviával, Romániával, Bulgáriával, Törökországgal és a Szovjetország köztársasággal.

Svájc rádiószolgálatának különösen a világháború alatt volt nagy jelentősége, mert a hírszolgálatok terén ez biztosította a többi ország hírszolgálatától való függetlenségét.

A Münchenbuchsee-ben működő 4 rövid-

hullámú adóállomását főleg az európankízüli forgalomban foglalkoztatja a társaság, 20 kw-os középteljesítménnyel. Az európai forgalmat Münchenbuchsee-ben egy 4 kw-os rövidhullámú adóállomás bonyolítja le 9 MHz (33.33 m) hullámon. Az európai forgalom részére 14-14 kw antenna teljesítménnyel még két adóállomást tervez üzembehelyezni a társaság, amelyek 82.65 (3630 m) és 95.85 KHz (3130 m) hullámhosszon fognak dolgozni. Az európai forgalomban foglalkoztatja a társaság az 1928-ban Frangins-ban, Nyon mellett, üzembehelyezett adóállomását is, amely 71 KHz (4225 m) hullámhosszon dolgozik, 50 kw teljesítménnyel. Itt építette fel és helyezte üzembe a társaság 1931-ben a két népszövetségi adóállomást is, 40-40 kw antenna teljesítménnyel. E népszövetségi adóállomások a legkülönbözőbb hullámhosszakon tudnak dolgozni s ezért ezeket valamennyi távíró és távbeszélő viszonylatban felhasználják. Irányított antennáik bármely kívánt külföldi rádióállomásra állíthatók.

A társaság legmodernebb rádióvevői Bümpliz mellett Riedern-ben és Genf mellett Colovrex-ben vannak üzemben, amelyek az üzemközpontokkal külön kábellel vannak összekötve. A vétel részint creedrendszer szerinti lyukasztott szalagos vétel — vételgyorsaság percenkint 80—100 szó, — részint undulátoros vétel, amellyel

percenként 70—200 szót vesznek. A vevőállomáson üzemben lévő készülékek száma 40, amelyek részben rövidhullámúak, részben hosszúhullámúak.

A rádiótávíró szolgálat mellett a társaság nemzetközi rádióhírmondó szolgálatot is lát el: meghatározott időben különböző országok részére tőzshíreket, kereskedelmi és napi híreket közvetít. Az európankízüli rádióhírmondó szolgálat részére Frangins-ban lévő két távbeszélő adóállomást használja fel a társaság.

A fentiekén kívül a társaság feladatkörébe tartozik a légibiztonsági rádiószolgálat is, amelyet a szövetségi légiforgalmi hivatal vezetése alatt lát el. Ez a szolgálat kiterjed

1. a légijárművek elindulására és megérkezésére vonatkozó hírközvetítésre, időjárásjelentés stb. közvetítésére, amelyet a svájci és külföldi repülőtéri rádióállomások összekötő távgépíró hálózaton bonyolítanak le. A repülőtéri rádióállomásokhoz tartoznak Zürich-Dübendorf, Bazel-Birsfelden és Genf-Cointrin rádióállomások, amelyek svájci és külföldi légi járművekkel dolgoznak;

2. irányjelző-szolgálatra, amelyet a szövetségi légiforgalmi hivatal megfigyelő állomásaival együttműködve lát el a társaság a legmodernebb készülékek segítségével. (Die Deutsche Post, 1938:52.)

VEGYES.

Anglia.

Angliában az elmúlt esztendő folyamán a távbeszélő vagy távíró rendelésre történt virágeladás összege meghaladta a 60.000 angol fontot. Ebben az összegben több ezer angol font erejéig szerepelnek az európai országokból és európankízüli országokból eszközölt megrendelések. Tudni kell azt, hogy Nagybritannia nagy virágkereskedé-

sei a világ minden részéből kapnak távbeszélőn vagy távíró útján megrendeléseket, hogy bizonyos helységekből meghatározott virágcsokrot szállítsanak házhoz. Azok a távbeszélőn vagy távírón tett virágmegrendelések, amelyek belföldről eredtek, a leggyakrabban már néhány perc alatt végrehajthatnak. Valamennyi megrendelés távbeszélőn, távírón vagy kábelen történik.

Ezt a szolgálatot a Florits Telegraph Felivery Association látja el, amelyhez a világ különböző részében lévő több mint 10.000 virágkereskedő csatlakozott. Magában Nagybritanniában 1000-nél több ilyen csatlakozott kereskedő van.

Ez a mozgalom az angol távíró- és távbeszélő igazgatás propagandájának az eredménye, amely tekintélyes bevételtöbbletet jelent. (Bulletin d'Inform. de Docum. et de Stat. 1938:12.)

A Londonban 1936 óta működő „pontos idő”-szolgálatot az angol távbeszélő igazgatás Edinbourgh-ra, Manchester-re és Glasgow-ra is kiterjesztette. E szolgálatokat a londoni beszélő óra vezérli oly módon, hogy a hanglemezre felvett hangot

ezeknek a városoknak egyik távbeszélő központjához csatlakozó helyközi távbeszélő áramkörön továbbítják. E központokban jelfogócsoport viszi át a hangot a helyi hálózatba.

A pontos idővel kapcsolatos távbeszélő hívások Londonban nem csökkennek. Az 1937 november, december és az 1938 január havi forgalmat véve alapul, a pontos idő-hívások heti átlaga 338.000 volt, az előző évi 280.000-es átlaggal szemben. A rekordforgalom a fegyverszünet évfordulóján 1937-ben volt, amikor a 10 és 11 óra közötti pontos idő-hívások száma hatszorosra volt annak a forgalomnak, amely ezekben az órákban más napokon előfordult. (Bulletin d'Inform. de Docum. et de Statist. 1938:12.)

RÁDIÓ.

1938. év elején Európában (Albánia, Szovjet-Oroszország és Törökország kivételével) kerekén 31,500.000 rádióvevőállomás volt üzemben. A rádióállomások számát illetően Németország (beleértve Ausztriát is) foglalta el az európai államok között az első helyet, 9,700.000 rádióelőfizetői létszámmal. Németországot Anglia követi 8,500.000 s ezt Franciaország 4,200.000 rádióelőfizetővel. A legkisebb a rádióelőfizetők száma Izlandban (14.000) és Görögországban (13.000).

Egymilliót meghaladó rádióelőfizetői létszámuk van Németországnak, Angliának, Franciaországnak, Németalföldnek, Svédországnak, Cseh-Szlovákiának és Belgiumnak. 500.000-et meghaladja az előfizetők száma Lengyelországban, Olaszországban, Dániában és Svájcban. 100.000—500.000 az előfizetők száma Magyarországon, Norvégiában, Spanyolországban, Finnországban, Romániában, Lettországon, Jugoszláviában és Írországon. A többi európai ország-

ban az előfizetők száma nem éri el a 100.000-et.

A rádióelőfizetők számát a lakosság számához viszonyítva, Európában 100 lakóra pontosan 8,2 rádióelőfizető esik. Ez az arányszám a különböző országokban a következő: Dániában 19, Angliában 18,2, Svédországban 16,7, Németországban 13,5. A többi európai országban ez az arányszám ezeknél jóval kisebb. A legkisebb ez az arányszám Jugoszláviában (0,7), Bulgáriában (0,5) és Görögországban (0,02).

Érdekes az a megfigyelés, hogy Európa északi országaiban a rádióelőfizetők sűrűsége a legnagyobb s ez a sűrűség dél felé haladva fokozatosan csökken. Ennek oka kétségtelenül az éghajlati viszonyokban leli magyarázatát: Európa északi népeit az éghajlati viszonyok jobban otthonukhoz kötik, mint Európa déli népeit.

Ha a rádióelőfizetők számát a területi nagysághoz viszonyítjuk, megállapíthatjuk, hogy Európában egy négyzetkilomé-

terre 6 rádióelőfizető esik. Ez az arányszám Angliában 34.5, Németalföldön 33, Németországban és Danzigban 19. A legkisebb az arányszám Bulgáriánál (0.33), Izlandnál (0.14) és Görögországnál (0.10).

Az 1937. év folyamán Európában a rádióelőfizetők száma az előző évvel szemben 12.94%-kal növekedett. A legnagyobb

volt az emelkedés Bulgáriában (70%), Bulgáriát követi e tekintetben Görögország (62.5%), majd Románia (32.6%) és Olaszország (32%). A legkisebb volt ez az arányszám Angliában (6.5%) és Magyarországon (4.9%). (Bulletin d'Inform. de Docum. et de Statist., 1938:9.)

(Dr. Kende Félix)

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

Az 1938-ban megjelent új bélyegek statisztikája. (A Sammler-Woche 1939. évi 3. számában, Karl Vieth tollából megjelent „Statistik der Neuerscheinungen 1938.” című cikke alapján) 1919-ben 2.545 és 1920-ban 2.600 bélyeg jelent meg, tehát a legtöbb bélyeg, amely edig egy évben megjelent. Az említett évek folyamán ilyen jelentékeny számú bélyegnek megjelenése mindenesetre az új államok alakulásával állott összefüggésben.

1938-ban újra történtek változások az egyes államok területében, de ezzel kapcsolatban aránylag igen kevés új bélyeg látott napvilágot.

Nevezetesen 189 postaigazgatás összesen 2.929, átlagban tehát 15 drb új bélyeget

adott ki. Ezt az átlagot Malta, Hollandia és Seychelle (keletafrikai angol gyarmat) érte el, 130 igazgatás kiadványainak száma az átlagon alul maradt (7 csak 1-1 drb-ot adott ki), míg 56 az átlagot meghaladta. A bélyegkiadás terén Spanyolország vezetett 167 új bélyeggel, követte Venezuela 133-mal, majd Szovjet-Oroszország 90-nel, s aztán Svájc 53 drb bélyegújdonossággal. Az 1938. évben egyébként 3 új bélyegkiadó terület, Olasz-Kelet-Afrika, Grönland és Alexandrette is jelentkezett.

A 2.929 bélyegből Európára 969, Ázsiára 424, Afrikára 691, Amerikára 737, végül Ausztráliára 108 esett.

A bélyegek fajai szerint:

	Altalános forgalmú	Légi	Portó	Szolgálati	Alkalmi	Jótkony- sági	Egyéb	Osszesen
Európa . . .	197	80	22	57	437	152	24	= 969
Ázsia . . .	265	37	21	38	54	9	—	= 424
Afrika . . .	439	92	20	4	61	69	6	= 691
Amerika . . .	356	100	19	77	164	13	8	= 737
Ausztrália . .	80	3	7	8	8	2	—	= 108
Összesen:	1.337	312	89	184	724	245	38	= 2.929

Ha a táblázatot nézzük, feltűnik, hogy Európában 197 rendszeres forgalomra szánt bélyeg mellett 437 alkalmi és 152 jótékony-sági bélyeg jelent meg.

Az idézett cikk külön táblázatban tünteti fel a postailag szükséges és szükségtelen bélyegkiadások számát:

	Szükséges bélyegek száma	Szükségtelen bélyegek száma
Európa	380	589
Ázsia	361	63
Afrika	561	130
Amerika	560	177
Ausztrália	98	10
Összesen:	1.960	969

Kiemeli a cikk, hogy mind több és több állam ismeri fel a bélyegek politikai és gazdasági propaganda erejét és használja ki azt saját céljaira.

Különösen szembetűnő az európai államok ebbeli tevékenysége, amennyiben az összes kiadott bélyegeknél 60.8%-ára nem postai szempontból volt szükség.

A cikk még több különböző szempontból összeállított táblázatot közöl, ezek közül csak az állítólag már divatja múlt blokkokra vonatkozót vesszük még át. A blokk-kiadás divatja 1936-ban kezdődött s azóta, bár sok-sok ellenvetést olvashatunk a blokkok, mint teljesen szükségtelen, legtöbbször csak bizonyos feltételek mellett és drága pénzen megszerezhető bélyegkülönlegességek kiadására vonatkozóan, a kiadások számának emelkedése mutatja, hogy ezeknek kiadása nem volt rossz üzlet. Ime:

	1938	1937	1936
Európa	33	26	7
Ázsia	22	3	—
Afrika	1	16	2
Amerika	20	20	1
Ausztrália	—	3	—
Összesen:	76	68	10

Kétségtelen, hogy a mind tökéletesebb művészi kivitelben megjelenő új bélyegek a bélyeggyűjtésnek sok új hívet szereznek. Ezzel szemben azonban az új bélyegek nagy száma és a beszerzésükkel felmerülő, jelentékeny összegre rúgó kiadás miatt az egész világ bélyegeit gyűjtők száma erősen apad; a gyűjtők kénytelenek szenvedélyüket fájó szívvel ugyan, de zsebük parancsát követve, egyes országok vagy országcsoportok bélyegeinek, esetleg egyes bélyegfajtáknak gyűjtésére korlátozni. Ezzel szenved a bélyeggyűjtés ügye, hiszen a korlátozott területű gyűjtés mellett elvész a többi állam bélyegei, vagy a többi bélyegfajta iránt tanúsított érdeklődés, ami azután végeredményben a bélyegek kelendőségét is kedvezőtlenül érinti, úgy-hogy — jöllehet, hatalmas iramban emelkedik a gyűjtők száma, — még sem lehet az új bélyegekből sokkal többet eladni, mint amennyi pár évvel ezelőtt eladható volt.

Németország is megszünteti a légi-postabélyegek kiadását. A Magyar Posta folyó évi 1. számában közöltük, hogy a m. kir. posta a légiposta bélyegeket kivonja a forgalomból. Most a Sammler-Woche folyó évi 3. számában olvassuk, hogy a légiposta bélyegek kiadását a német posta is megszünteti. A jelenleg forgalomban lévő légiposta bélyegek 1939 december végéig mindenféle postai küldemények bérmentesítésére felhasználhatók.

Híres amerikaiak arcképének tömegével szándékozik az Északamerikai Egyesült Államok a gyűjtőket megörvendeztetni. Az elnökök arcképsorozatai után az 1939. évtől kezdve a nem politikus, híres amerikaiak arcképei fognak a bélyegeken megjelenni. E bélyegek száma 45—50 db-ra tehető s a tudomány, a technika, orvostudomány, bölselet, irodalom, zene, festészet, szobrászat stb. híres nőinek és férfainak arcképét fogják ábrázolni. Az eddigi szándék szerint belekerülnek e sorozatba a feltaláló Edison és Graham Bell,

a költő és író Cooper, H. Beecher Stowe, W. Irving, Mark Twain és Walt Whitman, — a híres repülőnő, Amelia Earhart, a festő Whistler és mások arcképei. A közönség részéről tömegesen érkeznek a további arcképekre vonatkozó javaslatok az amerikai postaigazgatáshoz. A sorozatba felveendő arcképek kiválasztása Amerika „első számú bélyeggyűjtőjének”, Roosevelt elmöknek van fenntartva.

(A Sammler-Woche havi mellékleteként megjelenő Der Samlerfreund 1939:2. számából.)

Amikor még magánkiadású levélbélyegek is voltak. (Egy fejezet a német posta történetéből.) Irta: *M. Büttner*. Die Deutsche Post 1939. évi 3. számában jelent meg a fenti című cikk, amelynek fordítását itt adjuk, de mindjárt kiegészítjük az igen érdekes és részben nagyobb értékre is szert tett magyarországi magán „levélbélyegek” rövid ismertetésével.

„Magán levélbélyegek”? A mai fiatalság ezt már el sem tudja képzelni. A jó emlékezettel bíró idősebbeknek azonban eszébe juthat, hogy mintegy 40 évvel ezelőtt még magán, vagyis nem a posta által kiadott levélbélyegek is voltak.

1861-től 1900-ig, tehát kerekén négy évtizeden át, a legtöbb nagyobb német városban álltak fenn vállalatok, amelyek levelezőlapoknak, leveleknek és csomagoknak a városokon belül való összegyűjtésére és kézbesítésére alakultak és e szolgálat céljaira külön levélbélyegeket adtak ki. Erre megadta a lehetőséget az alkori birodalmi postatörvény, amely szerint a postakényszer csak a leveleknek egyik helységről a másikba szállítására állt fenn. A magánpostákat csak az 1899. december 20-iki törvény szüntette meg.

Az első magánposta a hamburgi („Institut Hamburger Boten”) küldőcégalapítvány volt, amelyet Hamburgban 1861-ben a C. Hamer és Társa cég alapított. Ez adta ki az első magán levélbélyegeket is, amelyek ma már értékes ritkaságok. A magánpos-

ták intézménye a nyolcvanas években érte el fénykorát, — Aachentől Zwickau-ig — több mint 150 helységben működtek „Hansa”, „Courir”, „Express”, „Merkur” és hasonló elnevezésekkel. Talán egyesek még emlékeznek arra, hogy mint gyermekek édesapjuknak néha-néha Hansa-levélbélyegeket kellett hozniuk. Ezek a vállalatok mindenütt, legnagyobbbrészt vörös csikozású, levélszekrényeket függesztettek ki (gyakran még több volt az ilyen, mint a postai levélszekrény) s a rájuk bízott postaküldeményeket általában naponként négyszer, egyes helyeken pedig ötször, hat-szor is kézbesítették.

A magánposták által kiadott levélbélyegek — több mint 1000 különféle — az alkori időről tanulságos képet adnak a figyelmes gyűjtőnek. A bélyegképeken számjelzés mellett főként az illető helység címe volt, úgy hogy elsősorban a címer-tan nyer sokat általuk. De városi látképek, jelentősebb épületek, emlékek, kiváló személyiségek, mindenféle jelképek, a különböző közlekedési eszközök ábrázolása, honi állatok stb. is találhatóak rajtuk. Előfordulnak ebben a bélyegcsoportban az alkori államfő születésnapja alkalmával kiadott bélyegek, hasonlóképpen gyászbélyegek is, amilyenek a Magdeburgban 1888-ban I. Vilmos és III. Frigyes halálának emlékére kiadottak.

Egyes ilyen magánbélyegek igen egyszerű rajzúak, néha humorosak, mint amilyen a düsseldorfi, amelyen a címerben szereplő oroszlán horgony helyett levelet és csomagot tart talpaival. Más bélyegek viszont művészi és kiviteli szempontból az alkori legjobb postabélyegekkkel is felveszik a versenyt. Megesett az is, hogy e magánbélyegek rajza sajtószerű módon azonos volt ismert állami bélyegekével; így például 1888-ban Kölnben, Mülheimben és Deutzban a magánbélyegek keretrajza pontosan olyan volt, mint a Viktoria angol királynő 50 éves uralkodása alkalmával

kiadottaké. Karlsruheban minden lelkiismeretfurdalás nélkül a francia postabélyegeket rajzát utánozták. Többször előfordul az értékjelzésnek és a helynévnek felünyomás útján történt megváltoztatása is.

Különösen újabban mind több és több német bélyeget gyűjtő érdeklődik ezek után a különös és tanulságos bélyegek iránt és joggal, mert gyűjtési körükbe az egykori német városi posták feltétlenül beletartoznak. A német posta és közlekedés történet eme érdekes fejezetével való foglalkozás éppen rövid idővel ezelőtt kapott megbízható, tudományos bélyeggyűjtői alapot egy nagy gonddal összeállított német magánbélyeg-katalogussal, amely valamennyi ilyen bélyeget majdnem hiánytalanul felsorolja, igen jól ábrázolja és gondosan értékeli.

Nem utolsó dolog, hogy régebbi, ritka darabok is vannak, amelyek ma már 30 márkát, sőt többet is érnek, egyeseknek tehát alkalmat adnak, hogy mint „kincskeresők” működhessenek és hogy ezzel a lebilincselő gyűjtési ággal megbarátkozzanak...”

*

Németországban nagymennyiségű magánkiadású bélyeg jelent meg. Magyarországon sokkal kisebb számmal ugyan, de mégis voltak forgalomban magánkiadású bélyegek.

Így 1866-ban a Duna Gőzhajózási Társaság adott ki német felírású bélyegeket, amelyek 1871-ig voltak a magyar és al-dunai viszonylatban szállított postaküldemények bérmentesítésére használatban.

A legérdekesebb magyar magán postabélyeg az 1875-ben használatban volt hajópostabélyeg, melyet a Zala-Somogyi Gőzhajózási Társaság adott ki az általa Balatonboglár és Révfülp között szállított postaküldemények viteldíjának lerovására.

Az 1895. évi kiadású „Kurhaus auf der Hohen Rinne”, az 1901. évi kiadású, ugyanilyen feliratú, valamint az 1910. évi ki-

adású „Kurhaus Hohe Rinne” feliratú, valamint az 1903. évi kiadású „M. kir. kincstári nyaralótelep Magura” és az „S. K. V. Section Mühlbach Bistra-Post” feliratú bélyegek az üdülőhelyek és a legközelebbi postahivatal között szállított küldemények küldőncdíjának lerovására szolgáltak.

Ház levélbélyegekből. (A Post-Zeitschrift 1939. évi 1. számából.) A világ egyik legérdekesebb épülete kerül rövidesen lebontásra. Az angliai természetjárók által igen jól ismert „The Rising Sun” — Bognor (Sussex) közelében — szálloda egyik része ez az épület, amely az által vált híressé, hogy bélyegekkel van telis-tele ragasztva. Falai, mennyezetei, a bútorok mind-mind korona- vagy füzéralakban elhelyezett bélyegekkel vannak a legszabályszerűbben kárpitozva. E különös kárpitozást annak idején Richard Scharpe végeztette, aki több, mint egy félévszázadon át volt a szálló tulajdonosa. Az eredeti gondolat 1887-ben, Viktoria koronázási jubileuma idején ötlött fel benne; természetesen azonban, hogy annak megvalósításához több évre volt szükség. Hűszen a kárpitozáshoz több, mint 8 millió bélyeg kellett, amelyért igen jelentékeny összeget lehetne kapni, ha egyáltalán áruba volna bocsátható. A Scharpe-örökösök legnagyobb bánatára azonban a bélyegek gyűjtői célokra értéktelenné váltak, mert a velük kárpitozott tárgyakat fénymázzal is bevonták. (Merza.)

Történelem és bélyeggyűjtés. A bélyeggyűjtés terén nem járatosak bizonyára csodálkozással értesülnek róla, hogy Washingtonnak, a nagy amerikai szabadsághősnek arcképe nemcsak számos amerikai bélyegen szerepel, hanem más államok bélyegein is. A lengyel posta 1932-ben adott ki ily bélyeget az amerikai szabadság nagy harcosának kétszázéves születési évfordulóján. Washington arcképe Kosciusko és Pulaski arcképével együtt szere-

pel a bélyegen. E két lengyel volt vezetője a Washington zászlaja alatt küzdő lengyel önkéntes csapatoknak.

Franciaország 1927-ben bélyegeket adott ki az amerikai légió emlékére. E bélyegeken szintén Washington képmása van Lafayette generálissal együtt. 1909-ben Brazília adot ki bélyeget Washington képével. Ugyancsak Brazília 1920-ban a belga királyi pár braziliai útja alkalmával oly bélyeget adott ki, amelyen I. Albert belga király arcképe látható.

De nemcsak Washington az egyedüli oly nagy államférfi, aki idegen ország bélyegképein szerepel. Így épp az Amerikai Egyesült Államok postája adott ki bélyeget Pulaski gróf arcképével.

A newyorki kikötő bejáratánál levő híres szabadságszobor nemcsak az Egyesült Államok bélyegein szerepel, hanem Uruguay és Peru bélyegein is.

Bulgáriának van olyan bélyege, amelyen II. Sándor orosz cárnak a bulgár fővárosban felállított lovasszobra látható. Egy ciprusi bélyegen Oroszlánszívű Richárd angol királynak, a nagy kereszties hősnek, Ciprus elfoglalójának szobormását láthatjuk.

Magyar szempontból érdekes, hogy magyarországi Szent Erzsébet életéről Schwind német művész által festett négy

kép másolatát tünteti fel a német posta 1924. évi jótékonyági sorozata.

Leonardo de Vinci arcképe nemcsak olasz, hanem lett légipostabélyegeken is szerepel. Leonardo da Vinci ugyanis nemcsak a művészetek minden ágában jeleskedett, hanem ő volt egyike a repülés legelső előfutárjainak is.

Sobieski János, a nagy lengyel király, aki Bécszet a törökök igája alól felszabadította, látható egy osztrák bélyegen. A spanyol Izabella királynét tünteti fel az Egyesült Államok egyik bélyege. Ez a királynő indította ugyanis útnak Kolumbusz Kristófot arra a nagy vállalkozásra, amelynek Amerika felfedezését köszönhetjük.

Marx Károly képe szerepel a szomorú nevezetességű magyar úgynevezett szovjetbélyegeken. De láthatjuk a képét egy 1933-ban kiadott orosz bélyegen is.

Hogy végül a posta történelméből is hozunk fel adatokat, megemlítjük, hogy az Egyetemes Postaegyesület megalapítójának, Stephan Henriknek képével ellátott bélyegeket adott ki a német posta 1924-ben az egyesület fennállásának 70. évfordulóján. Ugyanebben az évben a svájci posta is kiadott két bélyeget annak az épületnek a képével, amelyben az első Egyetemes Postakongresszust tartották 1874-ben. (Post-Zeitung, 1929:1.) *Lukász Alfonz.*

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRUT 12., BUDAI POSTAPALOTA, IV. EM. 446.

TELEFON: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBE: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postatanácsos.